XI. Piusz pápa „Divini illius magistri”

kezdetű apostoli körlevele

Az ifjúság keresztény neveléséről

1929. december 31.

XI. Piusz pápa „Divini illius magistri”

kezdetű apostoli körlevele

Az ifjúság keresztény nevelésérőL

1929. december 31.

Kapisztrán Szent János Kiadó

Budapest, 2017.

E kiadvány a következő füzet alapján készült:
XI. PIUS PÁPA APOSTOLI KÖRLEVELE
AZ IFJÚSÁG KERESZTÉNY NEVELÉSÉRŐL

Szent István-Társulat,
Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója
Budapest, 1934.

Jelen kiadásban a bekezdéseket a Vatikán honlapján megtalálható angol változatnak megfelelő számozással láttuk el, illetve kiegészítettük a hiányzó lábjegyzetekkel. A szöveget az aktuális helyesírási szabályoknak megfelelően felfrissítettük. A régies szóhasználaton nem változtattunk, csak a helyesíráson és a vesszőhasználaton.

A szöveg folyamatos gondozás alatt áll.
(Utolsó módosítás: 2020. szeptember 28.) A mindenkori legfrissebb változat itt érhető el: figyelji.de/a/divinire

Minden jog fenntartva.
© Kapisztrán Szent János Kiadó, 2016.
kapisztrankiado.hu

ISBN: 978-615-80386-5-2

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés 5

2. A keresztény nevelés tárgyalásának indítóokai 6

3. A keresztény nevelés fontossága 8

4. Felosztás 10

5. Kire tartozik a nevelés 11

6. Az Egyház joga 12

7. Az Egyház jogainak kiterjedése 16

8. A család joga 22

9. Az állam joga 29

10. A nevelés alanya 41

11. A pedagógiai naturalizmus 42

12. Szexuális nevelés **44**

13. Koedukáció **46**

14. A környezet **48**

15. Család **48**

16. Egyház **50**

17. Iskola **51**

18. A világ veszélyei **60**

19. A keresztény nevelés célja **62**

20. Befejezés **67**

21. A kiadó utószava **70**

Tisztelendő Testvérek, Kedves Fiaim,
Üdvöt és apostoli áldást!

Bevezetés

1. Mint földi helytartója az isteni Mesternek, aki végtelen szeretetében minden embert, még a bűnösöket és a méltatlanokat is magához ölelve, különös gyengédséget tanúsított a gyermekek iránt, amit azokban a megható szavakban fejezett ki:

> „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket,[1] ”

Mi is minden alkalmat megragadtunk, hogy megmutassuk atyai szeretetünket irántuk, különösen azzal a sok törődéssel és alkalmas tanításokkal, amelyek az ifjúság keresztény nevelését illetik.

[1] Mk 10,14 (Megjegyzés: a szentírási helyeket a jelenleg használatos formában jelöljük – a kiadó.)

A keresztény nevelés tárgyalásának indítóokai

2. Így az isteni Mestert követve majd figyelmeztető, majd buzdító, majd irányító üdvös szavakat intéztünk az ifjakhoz és a nevelőkhöz, a családapákhoz és a családanyákhoz a keresztény nevelés különböző pontjairól azzal a buzgósággal, amely az összes hívők közös atyjához illik, és azzal az Apostoltól ajánlott alkalmas és alkalmatlan állhatatossággal, amely a pásztori hivatalhoz tartozik:

> „Hirdesd az igét; állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan; ints, kérj, feddj minden türelemmel s tudománnyal;"[2]

amit megkíván korunk is, amelyben nagyon is siratjuk a világos és egészséges elvek hiányát, még a legalapvetőbb problémák körül is.

3. De korunknak említett általános helyzete, az iskolai és pedagógiai kérdések jelenlegi vitája a különböző országokban, a tőletek, Tisztelendő Testvérek és híveitektől gyermeki bizalommal kifejezett óhaj s a mi nagy szeretetünk az

[2] 2Tim 4,2

ifjúság iránt arra indítottak Minket, hogy mélyebben foglalkozzunk e tárggyal, ha talán az elméletnek és a gyakorlatnak nem is a maga kimeríthetetlen szélességében, de legalább összefoglaljuk a legfőbb elveket, teljes megvilágításba helyezzük a különösebb következményeket és rámutassunk gyakorlati alkalmazásukra.

4. Papi jubileumunk alkalmával ezt adjuk át emlékül különleges szándékkal és szeretettel a kedves ifjúságnak és mindazoknak, akiknek küldetésük és kötelességük nevelésükkel foglalkozni.

5. Valóban soha annyit nem foglalkoztak a neveléssel, mint napjainkban; új pedagógiai elméletekkel állanak elő, rendszereket és eszközöket gondolnak ki és vitatnak, melyekkel nemcsak megkönnyebbíteni, hanem egy új, csalhatatlan eredményű nevelést akarnak teremteni, amely új nemzedékeket tud nevelni a rég várt boldogság számára itt a földön.

6. Miként az Isten képére és hasonlatosságára teremtett s az Ő végtelen tökéletességére hivatott emberek ma az anyagi haladás bőségében jobban észreveszik, mint valaha a földi javak elégtelenségét az egyének és a népek igazi boldogságának elérésére, úgy mind élénkebben érzik magukban a magasabb tökéletesség felé irányuló törekvést, amelyet a Teremtő oltott bele az eszes természetbe, és ezt főleg neveléssel akarják elérni. Csakhogy sokan közülük, mintegy túlzóan a szónak etimológiai értelmén nyargalva, ezt a boldog-

ságot az emberi természetből akarják kivenni és annak erőivel végrehajtani. Így aztán könnyen tévútra jutnak, mivel ahelyett, hogy törekvésüket Istenhez, az egész mindenség első okához és utolsó céljához irányítanák, önmagukra hagyatkoznak, kizárólag a földi és időleges dolgokhoz tapadnak; és így folytonos és állandó lesz a vergődésük, amíg csak tekintetüket és iparkodásukat nem fordítják a tökéletesség egyetlen célpontjára, Istenre, Szent Ágoston mély értelmű mondása szerint:

> „A magad számára teremtettél bennünket, ó Uram, és nyugtalan a mi szívünk, amíg nem pihen meg benned.[3]"

A keresztény nevelés fontossága

7. Főbenjáró fontosságú tehát, hogy ne tévedjünk a nevelésben, akárcsak az is, hogy ne tévedjünk a végső cél felé irányuló törekvésünkben, amellyel bensőleg és szükségképpen összefügg a nevelés egész munkája. Valóban, mivel a nevelés lényegileg az ember kialakításában áll, hogy tudniillik milyennek kell lennie és hogyan kell viselkednie ebben a földi életben, hogy azt a fenséges célt, amelyre teremte-

[3]Szent Ágoston, *Conf. I. 1.*

tett, elérje – világos, hogy amint nem lehet igazi nevelés az, amely ne volna a végső célra irányozva, úgy a Gondviselés jelen rendjében, miután Isten nekünk magát kinyilatkoztatta egyszülött Fiában, aki egyedül „út, igazság és élet", nincsen tökéletes és teljes nevelés, mint csak a keresztény nevelés.

8. Ebből már kiviláglik, mennyire fontos a keresztény nevelés nemcsak az egyes egyének, hanem a családok és az egész emberi társadalom számára, mivel annak tökéletessége csak alkotó elemeinek tökéletes voltából eredhet. S ugyancsak az említett elvekből tűnik ki világosan és nyilvánvalóan a keresztény nevelés felülmúlhatatlan nagyszerűsége, mint amely végeredményben biztosítani iparkodik a legfőbb Jót, az Istent a növendékek lelke számára, és a földön elérhető legnagyobb jólétet az emberi társadalom számára. És teszi ezt, már amennyire emberileg lehetséges, a legeredményesebben azáltal, hogy együttműködik Istennel az egyén és a társadalom tökéletesítésén, amennyiben nevelése bevési a lelkekbe az élet legelső, leghatalmasabb és legtartósabb szabályát a Bölcsesség könyvének közismert szava szerint:

> „Az ifjú az útja szerint, midőn megvénül sem távozik el attól."[4]

[4] Péld 22,6.

Joggal mondotta ezért Aranyszájú Szent János:

> Van-e nagyobb dolog, mint irányítani az ifjak lelkét és alakítani erkölcseiket?[5]

9. Nincs szó, mely a keresztény nevelés nagyságát, szépségét és természetfölötti értékét szebben kifejezné, mint a szeretetnek az a fenséges megnyilatkozása, mellyel az Úr Jézus magát a gyermekekkel azonosítva mondotta:

> Aki egyet e kicsinyek közül befogad az én nevemben, az engem fogad be.[6]

Felosztás

10. Azonban, hogy ne tévedjünk e nagy jelentőségű tárgyban, és hogy a lehető legjobb módon intézhessük az isteni kegyelem segítségével, szükséges, hogy világos és határozott fogalmunk legyen a keresztény nevelés lényeges mozzanatairól, vagyis arról, hogy kinek hivatása a nevelés, ki a nevelés alanya, melyek a környezet szükséges elemei, mi a keresztény nevelés célja és sajátos formája az isteni Gondviseléstől megállapított és kiszabott rendben.

[5] Aranyszájú Szent János: *Hom. 60, in e. Math.*

[6] Mk 9,36.

Kire tartozik a nevelés

11. A nevelés műve szükségképpen társadalmi, nem magános. Márpedig az ember három szükséges társaságba születik bele, melyek különböznek ugyan, de isteni akarat folytán harmonikusan összefüggnek: két társaság a természetes rendbe tartozik, tudniillik a család és a polgári társadalom; a harmadik, az Egyház, természetfölötti rendű.

12. Első a család, melyet közvetlenül Isten létesített saját céllal, amely a gyermek nemzése és fölnevelése, s amelynek ezért természeti s következőleg jogi elsőbbsége is van a polgári társadalommal szemben. Mindazonáltal a család tökéletlen társaság, mivel nem rendelkezik saját tökéletesedésének minden eszközével; míg a polgári társadalom tökéletes társaság, melynek megvan minden eszköze saját célja elérésére, amely az időleges közjó, miért is ebből a szempontból – a közjó szempontjából – előbbre való a családnál, amely éppen a polgári társadalomban éri el megfelelő földi tökéletességét.

13. A harmadik társaság, amelybe az ember beleszületik a keresztség által a kegyelem isteni életére, az Egyház, mely természetfölötti és egyetemes rendű társaság; továbbá tökéletes társaság, mert megvan benne minden eszköz a célhoz,

amely az emberek örök üdvössége, és ezért a maga rendjében legfőbb.

14. Következőleg a nevelés, amely az egész embert tekinti, egyénileg és társadalmilag, a természet és a kegyelem rendjében, mind a három társaságra tartozik, arányos és megfelelő mértékben az isteni Gondviseléstől megállapított jelen rend szerint, sajátos céljaiknak összeegyeztetése szerint.

Az Egyház joga

15. A nevelés elsősorban és túlnyomólag az Egyházra tartozik éspedig két természetfölötti, az Istentől kizárólag neki adott címen, melyek ezért teljesen fölötte állnak minden más természeti jellegű címnek.

16. Az első jogcím a legfőbb tanítóhivatalnak isteni Alapítójától nyert legfőbb tekintélyében és kifejezett küldetésében rejlik:

> Minden hatalom nekem adatott az égben és a földön; menjetek tehát, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiúnak és Szentlélek nevében: tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek. És én veletek leszek mindennap a világ végezetéig.[7]

Ennek a tanítóhivatalnak Krisztus csalhatatlanságot adott azzal a megbízatással, hogy az ő tanát terjesszék; ezért az Egyházat

> isteni Szerzője az igazság oszlopává és alapjává tette, hogy tanítsa az embereknek az isteni hitet, és a rábízott hitletéteményt épen és sértetlenül őrizze, vezesse és alakítsa az embereket, egyesületeiket és cselekedeteiket az erkölcsök tisztességére és életfegyelmezettségére a kinyilatkoztatott tan szabálya szerint.[8]

17. A második jogcím az a természetfölötti Anyaság, amellyel az Egyház, Krisztus szeplőtelen jegyese szentségeivel és tanításával szüli, táplálja és neveli a lelkeket a kegyelem isteni életére. Ezért joggal állítja Szent Ágoston:

> Nem lehet Isten atyja annak, aki az Egyházat mint anyát visszautasította.[9]

18. Ezért nevelői küldetésének tulajdonképpeni tárgyában, azaz

[7] Mt 28,18-20

[8] IX. Pius Ep. *Quum non sine*, 1864. július 14.

[9] Szent Ágoston, *De symbolo ad catech. XIII.*

> hitben és az erkölcsök irányításában Isten maga tette az Egyházat az isteni tanítóhivatal részesévé és isteni jótéteményképpen tévedéstől mentessé; ezért az emberek legfőbb és legbiztosabb tanítója, és vele született sérthetetlen joga, hogy szabadon taníthasson.[10]

És ebből szükségképpen következik, hogy az Egyház független bármely földi hatalomtól, nevelői küldetésének úgy eredetében, mint gyakorlásában is, nemcsak saját tárgyát illetőleg, hanem a céljához szükséges és megfelelő eszközöket illetően[11] is. Tehát minden más ügyben és emberi tanításban, amely önmagában véve mindenkinek, egyéneknek és társadalomnak öröksége, az Egyháznak független joga azokkal élni és főleg megítélni, mennyire segítheti vagy hátráltathatja a keresztény nevelést. Annál is inkább, mert az Egyház, akár mint tökéletes társaság, független joggal rendelkezik a céljához szükséges eszközökben, akár pedig mivel minden tanítás és minden emberi cselekedet szükségképpen függ az ember végső céljától, és nem vonhatja ki

[10] XIII. Leó, Ep. Enc. *Libertas*, 1888. június 20.

[11] **A kiadó megjegyzése**: E második „illetően" szó – feltehetően nyomdahiba miatt – kimaradt az eredeti fordításból; a jobb érthetőség kedvéért pótoltuk.

magát az isteni törvény alól, amelynek őrzője, tolmácsa és tévedhetetlen tanítója az Egyház.

19. Ezt már világosan kimondta boldog emlékezetű X. Piusz pápa is:

> Bármit cselekedjék a keresztény még a földi dolgokban is, nem szabad elhanyagolnia a természetfölötti javakat, sőt a keresztény bölcsesség tanítása szerint valamennyi ügyét a legfőbb jóra mint végső célra kell irányítania; továbbá összes cselekedetei, legyenek azok erkölcsileg jók vagy rosszak, azaz mennyiben egyeznek meg vagy sem a természeti és isteni joggal, az Egyház ítélete és joghatósága alá esnek.[12]

20. Érdemes felemlíteni, milyen jól megértette és kifejezte ezt a katolikus alapvető tant egy laikus, egy csodálatosan mély író és lelkiismeretes gondolkodó:

> Az Egyház nem mondja, hogy az erkölcstan kizárólag hozzá tartozik, hanem hogy *egészen* hozzá tartozik. Nem állította soha, hogy rajta kívül és tanítása nélkül az ember nem ismerhetne meg valamely erkölcsi igazságot, sőt több alkalommal helytelenítette ezt a véleményt, amely

[12] X. Pius, Ep. enc. *Singulari quadam.* 1912. szeptember 24.

> többféle formában látott már napvilágot. Hanem igenis mondja, amint mondotta és mindig mondani fogja, hogy Jézus Krisztus rendelése szerint és az Atya nevében küldött Szentlélek által egyedül rendelkezik eredetileg és megfogyatkozhatatlanul az egész erkölcsi igazsággal, amelyben az erkölcstan összes részleges igazságai megvannak, úgy azok, amelyeknek ismeretére az ember pusztán értelemmel is eljuthat, mint azok is, amelyek a kinyilatkoztatásban megvannak, vagy onnan levezethetők.[13]

Az Egyház jogainak kiterjedése

21. Ennélfogva teljes joggal műveli az Egyház az irodalmat, a tudományt és a művészetet, amennyiben azok szükségesek vagy hasznosak a keresztény nevelésre, szintúgy a lelkek üdve érdekében kifejtett minden munkáján kívül alapít és fenntart iskolákat és intézményeket mindenféle tudományszak és a kultúra minden fokozata számára.[14] Még a testnevelést sem szabad kívülállónak gondolni az ő hatás-

[13] A. Manzoni: *Osservazioni sulla Morale Cattolica, c. III.*

[14] *Codex Iuris Canonici*, c. 1375.

körén, éppen mert ez is eszköz, amely segítheti vagy hátráltathatja a keresztény nevelést.

22. És az Egyháznak ez a munkája a műveltség minden ágában végtelen hasznára van a családoknak és a nemzeteknek, amelyek Krisztus nélkül elpusztulnak, mint joggal jegyzi meg Szent Hilarius:

> Mi veszélyesebb a világ számára, mint ha Krisztust nem fogadja be?[15]

– de ez a legkisebb bajt sem okozza a polgári rendelkezéseknek, mert az Egyház, mint okos anya, nem ellenzi, hogy iskolái és világiakat nevelő intézetei alkalmazkodjanak minden nemzetnél a polgári hatóságok törvényes rendelkezéseihez, és mindig kész a velük való megegyezésre s a felmerülő nehézségek közös megértéssel való elintézésére.

23. Ezenkívül elidegeníthetetlen joga az Egyháznak s egyúttal felmentést nem tűrő kötelessége, hogy fiainak, a híveknek nevelését ellenőrizze, bármilyen intézetben, nyilvános vagy magánintézetekben történjék is az, nemcsak az ott nyújtott vallástanítás, hanem minden más tudományszak vagy irányelv ügyében, amennyiben azok a vallással és az erkölccsel összefüggnek.[16]

[15] Szent Hilarius, *Com. in. Math. c. 18.*

[16] *Codex Iuris Canonici*, c. 1381–1382.

24. Ne mondják azt, hogy ennek a jognak a gyakorlása illetéktelen beavatkozás, hanem igenis az Egyháznak értékes, anyai gondoskodása, hogy megőrizze fiait a hitbeli és erkölcsi métely súlyos veszedelmeitől. És az Egyháznak ez a felügyelete, amint nem okozhat semmi bajt, úgy csak hathatós segítsége lehet a család és a polgári társadalom rendjének és jólétének, mert távol tartja az ifjúságtól azt az erkölcsi mételyt, amely ebben a tapasztalatlan és mozgékony korban a legkönnyebben és a leggyorsabban harapózhat el. Mert a helyes vallásos és erkölcsi oktatás nélkül – amint bölcsen mondja XIII. Leó –

> „egészségtelen a lelkeknek minden műveltsége: az Isten félelmére nem szoktatott ifjak nem tűrik a tisztességes élet fegyelmét, és akik nem szoktak semmit sem megtagadni ösztöneiknek, könnyen vetemednek az államok felforgatására is."[17]

25. Ami az Egyház nevelői küldetésének kiterjedését illeti, az az összes népekre kiterjed korlátozás nélkül, Krisztus parancsa szerint:

[17] XIII. Leó, Ep. enc. *Nobilissima Gallorum Gens*, 1884. február 8.

”Tanítsatok minden népet;[18] ”

nincs is földi hatalom, mely ezt törvényesen ellenezhetné, vagy gátolhatná. Mindenekelőtt kiterjed az összes hívekre, akiknek gondját viseli mint a leggyengédebb anya. Ezért minden században a mindenféle fokú iskolák és intézmények hatalmas sokaságát teremtette meg és fejlesztette ki; hiszen – mint nemrég mondottuk –

> ”a távoli középkor elejétől kezdve, amikor oly sok (valaki tán mondaná, túl sok is) kolostor, zárda, templom, székesegyházi és társas káptalan volt, minden intézmény mellett iskola is, a keresztény nevelés tűzhelye állott. Még ide kell számítanunk az összes egyetemeket, az egyes országokban elszórt egyetemeket, melyek a Szentszék és az Egyház kezdeményezésére létesültek és védelme alatt álltak. Az a nagyszerű látvány, amely ma jobban szembetűnik, mert közelebb áll hozzánk és a korszak igényeihez mérten sokkal nagyobb arányú, minden idők látványossága volt. Akik tanulmányozzák és szemmel kísérik az eseményeket, csodálkoznak rajta, amit az Egyház ezen a téren alkotott,

[18] Mt 28,19.

csodálkoznak a módon, ahogyan az Egyház betölteni tudta az Isten által reáruházott hivatást, az egymást követő emberi nemzedékek nevelését a keresztény életre, és elámulnak a nagyszerű gyümölcsökön és eredményeken. De ha csodálkozást kelt, hogy az Egyház nevelői hivatásában a tanulók százait, ezreit és millióit tudta maga köré gyűjteni, akkor még fokozza az ámulatot annak a megfontolása, amit az Egyház nemcsak a nevelés terén, hanem a szorosan vett oktatás terén is tett. Mert amit a kultúra, a civilizáció, az irodalom kincseiből sikerült megmenteni, azt az Egyháznak köszönhetjük, amely a legrégibb, barbár időkben is tudott fényességet gyújtani az irodalom, a bölcselet, a művészet – különösen az építészet – terén.[19]

26. Az Egyház ennyit akart és tudott megtenni, mert nevelői hivatása kiterjed a hitetlenekre is, hiszen minden ember hivatott, hogy bemenjen az Isten országába és elnyerje az örök üdvösséget. Mint napjainkban, amikor az Egyház missziói ezrével alapítják az iskolákat a még nem keresztény országokban és vidékeken is, a Gangesz partjaitól a

[19] A Mondragonei intézet növendékeihez intézett beszédből. 1929. május 14.

Sárga folyóig, az Óceán nagy szigetein és félszigetein, a fekete világrésztől a Tűzföldig és a fagyos Alaszkáig, úgy az Egyház nevelte hithirdetői által minden időben keresztény életre és műveltségre azokat a népeket, amelyek ma a művelt világ keresztény nemzeteit alkotják.

27. Ebből már teljesen beigazolódik, hogy jogilag és tényleg különös mértékben megilleti az Egyházat a nevelői hivatás, és hogy előítélettől mentes értelem nem találhat semmi ésszerű okot, hogy elvitassa vagy gátolja az Egyházat ebben a munkájában, amelynek jótékony gyümölcseit most az egész világ élvezi.

28. Annál is inkább, mert az Egyháznak e vezető szerepével nemcsak nem ellenkeznek, hanem teljesen megegyeznek a családnak és az államnak a jogai, valamint az egyes egyének jogai is a tudomány, a tudományos módszerek és mindennemű profán műveltség méltányos szabadságára. Hiszen, hogy az említett összhang alap okát rögtön megjelöljük, a természetfölötti rend, amelyhez az Egyház jogai tartoznak, nem rontja le, sem nem kisebbíti a természeti rendet, amelyhez a többi említett jogok tartoznak, sőt azt felemeli és tökéletesíti; és a kettő egymást kölcsönösen segíti és kiegészíti, mivel mindkettő az Istentől származik, aki nem mondhat önmagának ellen:

> „Isten művei tökéletesek és összes útjai igazság.[20]"

29. S ez még világosabban kitűnik, ha részleteiben és közelebbről megfontoljuk a családnak és az államnak nevelői hivatását.

A család joga

30. Először is az Egyház nevelői hivatásával csodálatosan megegyezik a család nevelői hivatása, mivel mindkettő Istentől származik, nagyon is hasonló módon. Valóban a családnak a természet rendjében Isten közvetlenül termékenységet kölcsönöz, életet adó okot, és ezért az életre való nevelésnek okát, a tekintéllyel együtt a rend forrását.

31. Az angyali Doktor a tőle megszokott világossággal és pontossággal mondja:

> „A természetes atya részesedik különös módon az okban, amely általános módon Istenben van meg … az atya mind a nemzésnek, mind a nevelésnek és fegyelemnek és mindannak princípiuma, amely az emberi élet tökéletesedésére vonatkozik.”[21]

[20] Mtörv 32,4.

[21] Aquinói Szent Tamás, *S. Th. 2-2, Q. CII., a. 1.*

32. A család tehát közvetlenül a Teremtőtől nyerte a megbízást, és ennélfogva a jogot is, hogy a gyermeket nevelje; s ez elidegeníthetetlen jog, mert elválaszthatatlanul összefügg a szigorú kötelességgel; olyan jog ez, mely megelőzi a polgári társadalom bármiféle jogát, és ezért sérthetetlen bármely földi hatalom részéről.

33. Ennek a jognak sérthetetlen voltát meg is okolja az angyali Doktor:

> A fiú természetes módon egy darab az atyából … Ezért természeti jogon alapszik, hogy a fiú eszének használata előtt az atya gondoskodása alatt álljon. Tehát a természeti igazság ellen volna, ha a gyermeket eszének használata előtt kivonnák a szülők gondjai alól, vagy vele bármi módon rendelkeznének a szülők akarata ellen.[22]

Mivel pedig a szülők kötelezettsége folytatódik egészen addig, amíg a gyermek nem tud önmagáról gondoskodni, megmarad a szülőknek ez a sérthetetlen nevelői joga is.

> Mivel a természet nemcsak a gyermek születését akarja, hanem azt is, hogy fejlődjék és haladjon, amíg eléri a tökéletes emberi állapotot mint ilyent, azaz az erény állapotát,[23]

[22] Aquinói Szent Tamás, *S. Th. 2-2, Q. X., a. 12.*

– mondja ugyanaz az angyali Doktor.

34. Ebben a kérdésben az Egyház jogászi bölcsessége összefoglaló világossággal jut kifejezésre az egyházi törvénykönyv 1113. canonjában:

> A szülőket súlyos kötelesség terheli, hogy minden erejükkel gondoskodjanak gyermekeik vallásos, erkölcsi, valamint fizikai és polgári neveléséről, és előmozdítsák gyermekeik földi jólétét is.[24]

35. Az emberi nem általános meggyőződése ebben a pontban annyira összhangzó, hogy nyíltan szembekerülnének vele azok, akik azt mernék vitatni, hogy a gyermek előbb tartozik az államhoz, mint a családhoz, és hogy az államnak abszolút joga van a neveléshez. Tarthatatlan továbbá az érv, amelyet azok felhoznak, hogy az ember polgárnak születik és ezért elsősorban az államé; nem gondolják meg, hogy az embernek először léteznie kell, mielőtt polgár lesz, és létezését nem az államtól, hanem a szülőktől nyeri. Bölcsen mondja XIII. Leó:

[23] Aquinói Szent Tamás, *Suppl. S. Th. 3. p. Q. 41, a. 1.*

[24] *Codex Iuris Canonici*, c. 1113.

> A gyermek egy darab az atyából és az atya személyének mintegy folytatása; s ha pontosan akarunk beszélni, nem önmaguktól, hanem a családi közösségen keresztül, amelyben születtek, lépnek a polgári társadalomba.[25]

Tehát:

> Az atyai hatalom oly természetű, amit az állam sem nem nyomhat el, sem nem szívhat fel, mivel közös eredete van az emberiség életével.[26]

– mondja ugyanabban az enciklikában XIII. Leó. Ebből azonban nem következik az, mintha a szülők nevelői joga abszolút és zsarnoki volna, mert elválaszthatatlanul alá van rendelve a végső célnak és a természeti és isteni törvényeknek, amint XIII. Leó másik halhatatlan enciklikájában „A keresztény polgárok főbb kötelességeiről" kifejti. Ott röviden így foglalja össze a szülők jogait és kötelességeit:

> A szülőknek a természettől van joguk, hogy gyermekeiket képezzék, hozzá még azzal a kö-

[25]XIII. Leó, Ep. enc. *Rerum novarum.* 1891. május 15.
[26]Ugyanott

telezettséggel, hogy a gyermek nevelése és tanítása megegyezzék azzal a céllal, amelynek érdekében Isten jótéteményeképpen nyerték a gyermeket. Ezért a szülők kötelesek minden erejüket latba vetni és e téren minden merényletet meggátolni és tökéletesen biztosítani magoknak a hatalmat a gyermek keresztény nevelésére; legfőképpen pedig tartsák távol őket olyan iskoláktól, amelyekben fennáll a veszély, hogy magukba szívják az istentelenség gyászos mérgét.[27]

36. Azt is figyelembe kell venni azután, hogy a család nevelői kötelezettsége nemcsak a vallási és erkölcsi nevelésre vonatkozik, hanem a testire és polgárira is,[28] főképp amennyiben ezeknek közük van a valláshoz és az erkölcshöz.

37. A családnak ezt az elvitathatatlan jogát többször jogilag is elismerték olyan nemzetek, amelyek a természetjogot még tisztelik a polgári rendelkezésekben. Így, hogy példát idézzünk, újabban az Észak-Amerikai Egyesült Államok szövetségének legfőbb bírósága egy nagy fontosságú vitában ekként döntött:

[27] Ep. enc. *Sapientiæ christianæ*. 1890. január 10.

[28] *Codex Iuris Canonici*, c. 1113

> Az államnak semmiféle általános joga nincsen, hogy egységes nevelési típust rendeljen az ifjúság számára és kényszerítse, hogy csakis az állami iskolákban tanuljon.

S hozzáfűzi a természetjogból vett megokolást:

> A gyermek nem az államnak puszta teremtménye; azokat, akik nevelik és irányítják, megilleti az a jog s vele együtt a szigorú kötelesség, hogy neveljék és kötelességei teljesítésére előkészítsék.[29]

38. A történelem rá a tanú, különösen az újabb időkben, hogy az állam a családnak a Teremtőtől kölcsönzött jogait megsértette és megsérti, és ugyancsak a történelem fényesen bizonyítja, hogy az Egyház azt mindig megvédte és oltalmazta. És ennek legjobb bizonyítéka, hogy a családok különös bizalommal viseltetnek az Egyház iskolái iránt, amint nemrég bíboros államtitkárunkhoz intézett egyik levelünkben írtuk:

[29] U.S. Supreme Court Decision in the Oregon School Case, 1925. június 1.

> A családok a kereszténység első napjaitól egészen napjainkig hamar észrevették, hogy ez így van, és ezért az atyák és anyák, még a kevésbé hívők vagy hitetlenek is, ezerszámra küldik és hozzák gyermekeiket az Egyháztól alapított és irányított nevelőintézetekbe.[30]

39. Az apai ösztön, amely Istentől ered, bizalommal fordul az Egyház felé, mert biztos arról, hogy nála a család jogainak védelmét megtalálja, vagyis azt az összhangot, amelyet Isten adott bele a dolgok rendjébe. S valóban, az Egyház, tudatában lévén egyetemes isteni küldetésének és kötelességének, hogy minden embernek az egyedül igaz vallást kell követnie, fáradhatatlanul követeli magának a jogot és emlékezteti a szülőket kötelességükre, hogy megkereszteltessék és keresztény módon neveljék a katolikus szülők gyermekeiket. És ezért oly féltékenyen őrködik a családnak természetjogon alapuló nevelési kötelessége felett, hogy nem egyezik bele, csakis határozott feltételek és biztosítékok mellett,[31] hogy a hitetlenek gyermekeit megkereszteljék, vagy neveltetésükről rendelkezzenek a szülők akarata ellen mindaddig, amíg a gyermekek nem tudják maguktól meghatározni, hogy szabad akaratból elfogadják a hitet.

[30] Letter to the Cardinal Secretary of State, 1929. május 30.

[31] *Codex Iuris Canonici*, c. 750.

40. Ezért két nagy fontosságú tény az, amire már idézett beszédünkben rámutattunk:

> Az Egyház a családok rendelkezésére bocsátja nevelő és tanító hivatalát; viszont a családok lelkes örömmel sietnek hozzá s százával, ezrével bízzák az Egyházra fiaikat. Az említett két igazság bizonyítja és nyilvánvalóvá teszi a harmadik igazságot, melynek kiváló erkölcsi és szociális fontossága van, azt az igazságot, hogy a nevelés elsősorban, mindenekelőtt és mindenekfölött az Egyház és a család hivatása, az Egyház és a szülők joga.[32]

Az állam joga

41. Az Egyháznak és a családnak ezen elsődleges nevelési hivatásából igen nagy előnyök származnak az egész társadalomra, de viszont semmi kár nem éri az állam sajátos jogait a polgárok nevelését illetőleg az isteni Gondviselés által kiszabott rendben.

42. A természet Szerzője az államot is részesévé tette ezeknek a jogoknak, de nem az atyaság címén, mint az Egy-

[32] A Mondragonei intézet növendékeihez intézett beszédből. 1929. május 14.

házat és a családot, hanem a tekintély címén, amely megilleti az időleges közjó előmozdítása miatt, amely éppen az ő sajátos célja. Következőleg a nevelés sem illeti meg az államot ugyanolyan módon, mint az Egyházat és a családot, hanem másféleképpen, sajátos céljának megfelelően.

43. Márpedig ez a cél, az időleges közjó abban áll, hogy a családok és az egyes polgárok békésen és biztosan élvezzék jogaik gyakorlását és egyszersmind a legnagyobb lelki és anyagi jólétet, amely a jelen életben lehetséges, az egységes és jól megosztott munka alapján. Az államnak a feladata tehát kettős: a védelem és a segítség; nem pedig elnyelni a családot és az egyént, vagy magát azok helyébe feltolni.

44. Ezért a nevelés dolgában az államnak joga, vagy jobban mondva kötelessége, hogy törvényeiben megvédje a család elsődleges jogát – amelyet fentebb leírtunk – a gyermek nevelésére, és hogy következésképpen tiszteletben tartsa az Egyház természetfölötti jogát a keresztény nevelésre.

45. Hasonlóképpen az állam érdeke, hogy megvédje a gyermek jogát, ha a szülők munkája testileg vagy erkölcsileg hiányos volna, akár tehetetlenségük, akár méltatlanság folytán, mivel nevelői joguk, mint már mondottuk, nem feltétlen és zsarnoki, hanem a természeti és az isteni törvénytől függ és ezért az Egyház tekintélye és ítélete alatt áll, úgyszintén az állam jogi felügyelete és oltalma alatt a közjó szempontjából; hiszen a család nem tökéletes társaság, amely a tökéletesedéséhez szükséges összes eszkö-

zökkel rendelkeznék. De ebben a kivételes esetben sem lép az állam a család helyébe, hanem pótolja a hiányt és ellátja a szükséges eszközökkel, magától értetődően a gyermek természetes jogaival és az Egyház természetfölötti jogaival összhangban.

46. Általában véve az államnak további joga és kötelessége, hogy megvédje – a helyes ész és a hit szabályai szerint – az ifjúság erkölcsi és vallási nevelését, és hogy elhárítsa az azzal ellentétben álló nyilvános okokat.

Főképpen az állam feladata, hogy a közjó érdekében minden módon előmozdítsa az ifjúság nevelését és tanítását. Először és önmagában azzal, hogy kedvez és segít az Egyház és a család kezdeményezésének és munkájának, hogy az minél hathatósabb legyen, amit a történelem és a tapasztalat is bizonyít. Azután, hogy ezt a munkát pótolja és tökéletesíti ott, ahol az nem elég, iskolák és intézetek felállításával, mert az állam mindenki másnál jobban el van látva ily eszközökkel, amelyek rendelkezésére állanak az összesség szükségleteire, és méltányos, hogy azoknak javára fordítsa, akiktől származnak.[33]

47. Azonkívül az állam megkívánhatja, és ezért gondoskodhatik is róla, hogy polgárai ismerjék hazafias és nemzeti kötelességeiket, és tekintettel korunk helyzetére, a közjó ér-

[33] A Mondragonei intézet növendékeihez intézett beszédből. 1929. május 14.

dekében megköveteli az értelmi, erkölcsi és fizikai kultúra bizonyos fokát.

48. Mindazonáltal világos, hogy mindezekben a nevelési és oktatási irányításokban az államnak tiszteletben kell tartania az Egyház és a család veleszületett jogait a keresztény nevelésre vonatkozólag, továbbá hogy köteles figyelembe venni az osztó igazságot. Ezért igazságtalan és megengedhetetlen minden nevelési vagy iskolai monopólium, amely fizikai vagy erkölcsi kényszerrel rászorítaná a családokat, hogy a keresztény lelkiismeret kötelességei ellenére, vagy azok törvényes előjogai ellenére is az állami iskolákba küldjék gyermekeiket.

49. Ez persze nem szünteti meg az államnak azon jogát, hogy az államügyek helyes intézése és a belső és külső béke megóvása érdekében a közjóra annyira szükséges dolgok miatt, amelyek különleges képesítést és előkészületet igényelnek, fenntartsa magának bizonyos hivataloknak, nevezetesen a katonaságnak előkészítésére szolgáló iskolák alapítását és irányítását, csak vigyázzon, hogy ne sértse az Egyháznak és a családnak őket megillető jogait. Hasznos, ha ezt a figyelmeztetést részletesen megismételjük, mivel napjainkban (amikor túlzott nemzeti érzés harapózik el, amely egyébként ellensége az igazi békének és virágzásnak) megesik, hogy túllépik a méltányosság határait a férfiifjúság katonailag szervezett úgynevezett testnevelésében (sőt olykor még a leányokéban is, ellentétben az emberi dolgok termé-

szetével), gyakran még telhetetlenül azt az időt is igénybe véve, mint például a vasárnapot, melyet pedig a vallási kötelességeknek és a családi tűzhely szentélyének kellene szentelni. Egyébként nem akarjuk korholni azt a jót, ami megvan a fegyelem és a megengedett vitézség szellemében, hanem csupán a túlzást, amilyen pl. az erőszak szelleme, amelyet nem szabad összetéveszteni a bátorság szellemével, sem pedig a katonai hősiesség nemes érzelmével a haza és a közrend védelmében; vagy mint amilyen továbbá az atlétika felmagasztalása, amely az igazi testnevelésnek még a pogány klasszikus korban is az elkorcsosulását és a hanyatlását jelentette.

50. Azután általában nemcsak az ifjúság, hanem az összes korok és osztályokkal szemben az állam feladata az úgynevezett polgári nevelés, amely abban áll, hogy az állam tagjainak az értelmi megismerés, képzelet és érzékelés olyan tárgyait mutassa be, amelyek az akaratot a tisztességes dolgokra irányítják, és azt bizonyos erkölcsi szükségszerűséggel rávezetik; történjék ez akár pozitív módon, amely ily tárgyakat kézhez juttat, akár negatív módon, amely az ellenkezőket elhárítja.[34] Ennek a polgári nevelésnek, amely annyira széles és sokoldalú, hogy szinte magában foglalja az államnak minden munkáját, mely a közjóra irányul, aminthogy az igazság szabályai szerint kell kialakulnia, úgy nem

[34]P. L. Taparelli, *Saggio teor. di Diritto Naturale.*

kerülhet ellentétbe az Egyház tanításával sem, amely ezen szabályoknak Istentől rendelt tanítója.

51. Mindaz, amit eddig mondottunk az állam munkájáról a nevelés ügyében, a *De civitatum constitutione Christiana* katolikus tan tiszta és változatlan alapján nyugszik, amelyet oly mesterien fejtett ki elődünk, XIII. Leó, különösen az *Immortale Dei* és *Sapientiæ christianæ* című enciklikáiban.

> Isten két hatalom között osztotta meg az emberi nem kormányzását: az egyházi és a polgári között, egyiket az isteni dolgok élére állítva, a másikat az emberiek élére. Mindkettő legfőbb, mindenik azonban a maga rendjében; az egyiknek és a másiknak is megvannak a maga meghatározott határai, amelyeket saját természete és legközelebbi célja jelölt meg oly módon, hogy mintegy zárt körnek mondhatjuk azt a területet, amelyen belül kizárólagos joggal fejti ki tevékenységét mindegyik. De mivel az egyik és másik hatalomnak is ugyanazok az alattvalói, megeshetik, hogy ugyanazok a dolgok, bár különböző szempontból, mind a kettő ügykörébe és ítélete alá tartoznak, lehetetlen hát, hogy a gondviselő Isten, akitől mindkettő származik, okos renddel mindeniknek ki ne jelölte volna a ma- ”

ga útját. A hatalmak, melyek vannak, Istentől rendeltettek.[35] ”

52. Az ifjúság nevelése is éppen ilyen dolog, amely az Egyházat is és az államot is megilleti, „bár különböző módon”, amint fentebb mondottuk. „Tehát” – folytatja XIII. Leó –

> a két hatalom között jól rendezett összhangnak kell uralkodnia, amit nem éppen helytelenül hasonlítanak össze a léleknek és a testnek a működésével, amelyek az emberben egyesülnek. Hogy milyen és mekkora legyen az, az másképpen nem bírálható el, mint – ahogy mondottuk – mindkettő természetét figyelembe véve, tekintettel a céljuk kiválóságára és nemességére; az egyiknek sajátosképpen gondjaira van bízva a mulandó dolgoknak használata, a másiknak pedig kötelessége, hogy az égi és az örök dolgokról gondoskodjék. Tehát mindaz, ami az emberi dolgokban valami módon szent, mindaz, ami a lelkeknek üdvére és az Isten tiszteletére vonatkozik, akár természeténél fogva, akár a cél szempontjából, amelyre törekszik, mindaz az Egyház hatalma és ítélete alá tartozik; a többi ”

[35] XIII. Leó, Ep. enc. *Immortale Dei*, 1885. november 1.

azonban, ami polgári és politikai jellegű, helyes, hogy a polgári hatóságtól függjön, mivel maga Jézus Krisztus megparancsolta, hogy adják meg a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené.[36] ”

53. Aki ezeket az elveket tagadná, és vonakodnék azokat a nevelésre alkalmazni, annak szükségképpen azt is tagadnia kellene, hogy Krisztus az Egyházat az emberek örök üdvössége számára alapította, és állítania kellene, hogy a polgári társadalom nincs alávetve Istennek, a természeti és isteni törvényeknek. Ami nyilvánvalóan istentelen, a józan ésszel ellenkező, és nevezetesen a nevelés dolgában veszélyes az ifjúság helyes kialakítására, és biztosan romboló hatású magára a polgári társadalomra és a közjóra is. És viszont, ezen elveknek alkalmazása nagyban hasznára lehet a polgárság helyes kialakításának. A tények elég bőven bebizonyították ezt minden időben; azért miként Tertullián a kereszténység első századaiban az *Apologeticus*ában, Szent Ágoston pedig a maga idejében az Egyház összes ellenségeit joggal verhette vissza, úgy mi is vele ismételhetjük napjainkban:

Azok, akik azt mondják, hogy Krisztus tana ellensége az államnak, mutassanak nekünk egy ”

[36] Ugyanott

olyan sereget, mint amilyennek Krisztus tanítása szerint kell a katonának lenni; mutassanak nekünk olyan alattvalókat, olyan férjeket, olyan házastársakat, olyan szülőket, olyan gyermekeket, olyan gazdákat, olyan szolgákat, olyan királyokat, olyan bírákat, végül olyan adófizetőket és végrehajtókat, amilyenekké a keresztény hit nevel, és merészeljék még azután is az állam ellenségének nevezni. Sőt talán inkább nem fognak habozni megvallani, hogy – ha betartják szabályait – nagy üdvössége az államnak.[37]

54. S a nevelésről tárgyalva éppen jókor jegyezhetjük meg, milyen helyesen fejezte ki ezt a katolikus igazságot, amelyet a tények a legújabb időben megerősítettek, a reneszánsz korában egy egyházi író, aki a keresztény nevelés terén nagy érdemeket szerzett, a jámbor és tudós Silvio Antoniano bíboros, a csodálatos nevelőnek, Néri Szent Fülöpnek a tanítványa, Borromei Szent Károlynak tanítója és latin leveleinek titkára, akinek kérésére és sugalmazására írta arany könyvecskéjét „Az ifjak keresztény neveléséről", ahol így érvel:

[37] Szent Ágoston, *Ep. 138.*

> Minél inkább megegyezik a világi hatalom a lelkivel s azt segíti és előmozdítja, annál biztosabb az állam fennmaradása. Mert míg az egyházi kormányzó törekszik kialakítani a jó keresztényt tekintéllyel és lelki eszközökkel saját célja szerint, azalatt egyúttal szükségszerűen arról is gondoskodik, hogy jó polgárt neveljen, amilyennek a politikai hatalom alatt kell lenni. Ami be is következik, mert a római katolikus Anyaszentegyházban, az Isten államában teljesen egy a jó polgár és a derék ember. Ezért súlyosan tévednek azok, akik ennyire összetartozó dolgokat szétválasztanak, és akik azt hiszik, hogy jó polgárokat más szabályokkal és más úton is nevelhetnek, mint ahogyan a jó keresztényt nevelik. Csak beszéljen és vitatkozzék az emberi bölcsesség, amennyit akar; nem lehet, hogy igaz békét és ideiglenes nyugodtságot hozzon létre az, ami ellenkezik és eltávolodik a békétől és az örök boldogságtól.[38]

55. Sem az állam, sem a tudomány, sem a tudományos módszer, sem a tudományos kutatás ne féljenek az Egyház nevelői hivatásától. A katolikus intézményeknek, a tanításnak

[38] Silvio Antoniano bíboros, *Dell 'educaz. crist.,* lib. I, c. 43.

és a tudománynak bármely fokozatához tartozzanak, nincs szükségük védelemre. Az a közkedveltség, amelynek örvendenek, azok a dicséretek, amelyekkel elhalmozzák őket, a tudományos eredmények, amelyeket felmutatnak és még inkább azok a tökéletesen és finoman előkészített alanyok, akikkel a közhivatalokat, foglalkozási ágakat, a tanítást és az életet mindenféle vonatkozásában ellátják, elég élénk tanúbizonyságot tesznek mellette.[39]

56. Ezek a tények különben fényes bizonyítékai annak a katolikus tannak, amelyet a vatikáni zsinat[40] meghatározott:

> A hit és az ész nemcsak hogy nem kerülhetnek egymással ellentétbe, hanem kölcsönösen segítik egymást, mivel a józan ész a hit alapjait bebizonyítja, és fényével az isteni dolgok tudományát emeli, a hit pedig megszabadítja és megoltalmazza az értelmet a tévelyektől, és azt különböző ismeretekkel gazdagítja. Ezért annyira távol áll az Egyháztól az, hogy a művészetek és a tudományok művelését gátolja, hogy maga is sokban segítségére van és előmozdítja azokat. Nem nézi le s nem veti meg azokat az előnyöket,

[39] *Letter to the Cardinal Secretary of State*, 1929. május 30.

[40] Itt természetesen az I. Vatikáni Zsinatról van szó

amelyek abból az emberiség életére származnak, sőt hirdeti, hogy amint azok Istentől, a tudományok Urától származnak, úgy – ha helyesen kezelik – kegyelmével Istenhez vezetnek. S valóban nem tiltja, hogy a tudományok saját területükön megmaradva saját elveiket és tudományos módszereiket használják; hanem ezt a jogos szabadságot elismerve csak arra vigyáz, nehogy szembekerülve az isteni tannal, tévelyeket hirdessenek, avagy átlépve saját határaikat, nehogy betörjenek és feldúlják a hit mezejét.[41]

57. A jogos tudományos szabadságnak ez a szabálya egyszersmind a jogos didaktikai szabadságnak vagy a helyesen értelmezett tanítási szabadságnak is sérthetetlen szabálya; ezt kell betartani bármilyen tanításban, legszigorúbban pedig az ifjúság tanításában, egyrészt mert sem hivatalos, sem magán tanítónak sincs abszolút nevelési joga, hanem csak részesedett joga; másrészt mert minden keresztény gyermeknek szigorú joga van az Egyház tanával azonos tanításra, amely az igazságnak oszlopa és alapja, és súlyos jogtalanságot követne el az, aki az ifjúságnak a tanító iránt megnyilvánuló bizalmával, tapasztalatlanságával és a kor-

[41] [I.] Vatikáni zsinat, *Sess. 3, cap. 4.*

látlan, nem létező és hamis szabadságra való hajlamosságával visszaélve, hitüket megrendítené.

A nevelés alanya

58. Valóban nem szabad szem elől elveszteni, hogy a keresztény nevelésnek az alanya az egész ember, a természet egységében összeforrott lélek és test, összes természetes és természetfölötti tehetségeivel, amilyennek a helyes ész és a kinyilatkoztatás tanítja: tehát az eredeti állapotból kiesett, de Krisztustól megváltott és a természetfölötti helyzetébe visszahelyezett, Isten fogadott fiává fölemelt ember, bár nem a test halhatatlanságának és hajlamai épségének természeten kívüli kiváltságaiban. Vagyis természetében az eredeti bűn következményeivel, különösen az akarat gyöngeségével és a rendetlen kívánságokkal.

59.

> Balgaság van kötve a gyermek szívéhez, de a fegyelem vesszeje elűzi azt.[42]

Tehát le kell nyesegetni a rendetlen hajlamokat, a jókat segíteni és irányítani kell a leggyengédebb kortól kezdve, és mindenekfelett meg kell világítani az értelmet és megerősí-

[42] Péld 12,15.

teni az akaratot a természetfölötti igazságokkal és a kegyelem eszközeivel, amelyek nélkül nem lehet sem a rendetlen hajlamokat megfékezni, sem pedig az Egyháznak nevelői tökéletességét elérni, amelyet Krisztus tökéletesen és teljesen az isteni tannak és a szentségeknek mint a kegyelem hathatós eszközeinek megadott.

A pedagógiai naturalizmus

60. Ezért hamis minden pedagógiai naturalizmus, amely bármilyen módon kizárja vagy kisebbíti az ifjúság nevelésében a keresztény természetfölötti alakítást, és téves minden nevelési módszer, amely egészben vagy részben az eredeti bűnnek és a kegyelemnek tagadásán vagy mellőzésén alapszik, és egyedül az emberi természet erőire támaszkodik. Ilyenek általában azok a különböző nevű mai rendszerek, amelyek a gyermek állítólagos autonómiájára és korlátlan szabadságára hivatkoznak, és amelyek csökkentik, sőt mi több, elnyomják a nevelő tekintélyét és munkáját azáltal, hogy a nevelés művében a gyermeknek kizárólagos kezdeményezési elsőbbséget és minden magasabb természeti és isteni törvénytől független tevékenységet tulajdonítanak.

61. Ha ezek a kifejezések, bár burkoltan, a növendék tényleges és mindig öntudatosabbá váló együttműködésének szükségességét akarnák kifejezni a nevelésben; ha ez-

zel a zsarnokságot és az erőszakot (ami különben nem okos javítás) akarnák száműzni a nevelésből, akkor igazuk volna, de akkor ez nem újság, amit az Egyház nem tanított volna, és a hagyományos keresztény nevelés gyakorlásában ne alkalmazott volna, ahogy az Isten is hasonlóképpen bánik teremtményeivel, akiket tényleges együttműködésre szólít fel, mindeniket saját természete szerint, mivel az Ő bölcsessége „elér a végtől a végig erősen és mindent kellemesen elrendez".[43]

62. Azonban e kifejezések szokásos értelmével és magával a ténnyel a nevelést akarják kivonni az isteni törvény minden függésétől. Innen áll elő napjainkban az a valóban furcsa dolog, hogy nevelők és bölcselők törik magukat a nevelés általános erkölcsi kódexének feltalálásán, mintha nem léteznék sem a tízparancsolat, sem az evangéliumi törvény, sem a természet törvénye, melyet Isten az ember szívébe írt, a helyes ész kinyilvánított, és Isten pozitív kinyilatkoztatással a tízparancsolatban kodifikált. S ugyancsak ezek az újítók, mintegy megvetésből, a keresztény nevelést heteronomnak, passzívnak, túlhaladottnak szokták nevezni, mivel az Isten tekintélyén és szent törvényén alapszik.

63. De nyomorultul csalódnak, amikor azt hiszik, hogy felszabadítják a gyermeket, amint mondják, a valóságban pedig inkább vak gőgjük és rendetlen szenvedélyeik rabszolgájává teszik őket, mivel e hamis rendszerek logikai

[43] Bölcs 8,1.

következményeképpen, mint az állítólagos autonóm természet törvényes követelményei, lesznek törvényesítve e szenvedélyek.

64. De ebben a nemcsak üres, hanem hamis, tiszteletlen és veszélyes követelésben még rosszabb az, hogy a természetes és profán kutatás, kísérletezés és ítélkezés tárgyává akarja tenni a nevelésre vonatkozó természetfölötti tényeket, mint például a papi vagy a szerzetesi hivatást, vagy általában a kegyelem titokzatos működését, amely a természeti erőket felfokozva, azokat messze túlszárnyalja és semmiképpen sem lehet fizikai törvényeknek alárendelni, mivel „a szél ahol akar, ott fúj”.[44]

Szexuális nevelés

65. Igen veszélyes továbbá az a naturalizmus, amely napjainkban elönti a nevelés legkényesebb területét, mint amilyen az erkölcsök tisztessége. Nagyon is elterjedt az a tévely, mely végzetes balhiedelemmel és durva szóval az úgynevezett szexuális nevelésen fáradozik, botorul azt gondolva, hogy megvédheti az ifjúságot az érzéki veszélyektől tisztán természetes eszközökkel, mint amilyen a vakmerő, pláne nyilvános és különbség nélkül mindenki számára rendezett megelőző felvilágosítás, és ami még rosszabb, hogy egy

[44] Jn 3,8.

időre még alkalmat is nyújtanak neki, hogy – mint mondják – hozzászokjanak és lelkük felvérteződjék a veszélyekkel szemben.

66. Ezek súlyosan tévednek, mert nem akarják elismerni az emberi természetnek veleszületett gyengeségét és azt a törvényt, amelyről az apostol beszél, hogy az ész törvényével ellenkezik,[45] és nem ismerik a tapasztalatot sem, amely azt tanítja, hogy különösen az ifjakban a bűn a jó erkölcsök ellen nem annyira a tudatlanságnak, mint inkább a bűnalkalmaknak kiszolgáltatott és a kegyelem eszközeitől eléggé meg nem erősített gyönge akaratnak a következménye.

67. Ebben a kényes kérdésben, ha a körülményekre való tekintettel valamely egyéni felvilágosítás szükségessé válik, alkalmas időben annak a részéről történjék, akinek Istentől nevelői hivatása és kegyelmi állapota van, és tartsa be mindazon óvintézkedéseket, amelyeket a hagyományos keresztény nevelés ismer, és az idézett Antoniano eléggé leír, amikor azt mondja:

> Oly nagy a mi nyomorúságunk és hajlandóságunk a bűnre, hogy gyakran ugyanazok a dolgok, amelyeket a bűn ellenszerének mondanak, alkalom és ösztönzés lehet magára a bűnre. Ezért rendkívül fontos, hogy az atya, amikor fiával ily kényes dologról tárgyal, legyen

[45] Róm 7,23.

> óvatos, és ne menjen bele azokba a részletekbe és különféle módozatokba, amelyekkel ez a pokoli hidra megmérgezi a világ nagy részét; meg ne történjék, hogy ahelyett, hogy kioltaná, fölkelti és oktalanul lángra lobbantja e tüzet a gyermek egyszerű és gyengéd keblében. Általánosságban szólva, amíg a gyermekkor tart, elég azokat az eszközöket igénybe venni, amelyek eredménnyel vezetik be a tisztaság erényét és elzárják az utat a bűn előtt.[46]

Koedukáció

68. Hasonlóképpen téves és kárhozatos a keresztény nevelésre az úgynevezett koedukáció rendszere, amely szintén az eredeti bűnt tagadó naturalizmuson alapszik, azonkívül, hogy e rendszer összes követői az eszmék siralmas összezavarásában a törvényes emberi együttélést összetévesztik a különbségeket eltüntető egyenlőséggel. A Teremtő rendelte a két nem tökéletes együttélését, de csak a házasság egységében és fokonként lefelé a családban és a társadalomban. Továbbá magában a természetben, amely szervezetben, hajlamokban és képességekben különbözőkké teszi

[46] Silvio Antoniano, *Dell 'educazione cristiana dei figliuoli, lib.* II, e. 88.

őket, semmi bizonyíték sincs arra, hogy a két nem kölcsönös felcserélődése vagy pláne egyenlővé tétele lehetséges vagy szükséges volna. A Teremtő bölcs tervei szerint az a hivatásuk, hogy egymást kölcsönösen kiegészítsék a családban és a társadalomban éppen különbségük által, amelyet ezért fenn kell tartani és előmozdítani a nevelésben a szükséges megkülönböztetéssel és a megfelelő elválasztással az életkor és körülmények szerint. Ezeknek az elveknek kell érvényesülniök megfelelő időben és helyen a keresztény okosság szabályai szerint az összes iskolákban, különösen a zsendülő növekedés legkényesebb és legdöntőbb korában, amilyen éppen ifjú kor; úgyszintén a tornagyakorlatokban és játékban, különös tekintettel a keresztény illemre a leányifjúságban, amelynek súlyosan visszatetsző minden kiállítás és nyilvánosság.

69. Megemlékezvén az isteni Mester félelmetes szavairól: „Jaj a világnak a botrányokért”,[47] kérve kérünk titeket, Tisztelendő Testvérek, hogy éber figyelemmel kísérjétek e veszélyes tévelyeket, amelyek széles körben terjednek a keresztény nép között az ifjúság végtelen kárára.

[47] Mt 18,7.

A környezet

70. A tökéletes nevelés elérésére nagyon fontos, hogy vigyázzunk, miszerint mindazok a föltételek, amelyek a növendéket körülveszik kialakításának időszakában, azaz a körülmények összessége, amelyet környezetnek szoktak nevezni, a szándékolt célnak jól megfeleljenek.

Család

71. A nevelés első természetes és szükséges környezete a család, amelyet éppen erre rendelt a Teremtő. Ezért rendszerint a leghathatósabb és legtartósabb nevelés az, amelyet az ember a jól rendezett és fegyelmezett keresztény családban kap, és ami annál hathatósabb, minél fényesebben és állhatatosabban ragyog a szülők jó példája mindenekelőtt és a többi hozzátartozóké.

72. Nem szándékozunk itt a családi nevelést tárgyalni, még csak főbb pontjaiban sem, mert olyan bő anyag az, amelyről külön értekezések, régiek és újabbak jelentek meg sok kiváló katolikus szerzőtől, akik között különös említésre tarthat számot a kiváló Antonianónak már említett aranykönyvecskéje: *Della educazione cristiana dei figliuoli* („Az ifjak keresztény neveléséről"), melyet Borromei Szent Ká-

roly nyilvánosan olvastatott a templomban összegyűlt szülőknek.

73. De mégis, Tisztelendő Testvérek s Kedvelt Fiaink, különös módon akarjuk felhívni figyelmeteket a családi nevelés mai siralmas lezüllésére. A világi és földi élet hivatalaihoz és életpályáihoz, amelyek bizonyára kisebb jelentőségűek, hosszú tanulmányokat és pontos készületet követelnek, de viszont a gyermeknevelés alapvető kötelessége és hivatása számára kevéssé vannak a nagyon anyagi gondokba merült szülők előkészítve. A családi környezet befolyásának gyöngüléséhez hozzájárul ma az a tény is, hogy majd mindenütt arra törekszenek, hogy a gyermeket már a leggyengébb évektől minél inkább eltávolítsák a családtól, különböző, akár gazdasági, ipari vagy kereskedelmi, akár politikai ürügyek alatt; és van egy ország, ahol a gyermekeket kiragadják a család öléből, hogy Isten nélküli egyesületekben és iskolákban vallástalanságra és gyűlöletre neveljék őket a legszélsőségesebb szocialista elméleteik szerint.

74. Ezért az Úr Jézus szívére kérve kérjük a lelkek pásztorait, hogy ragadjanak meg minden eszközt, tanításaikban és hitoktatásaikban, szavukkal és széles körben terjesztett írásaikkal, hogy emlékeztessék a keresztény szülőket súlyos kötelességeikre nemcsak elméletben vagy általánosan, mint inkább gyakorlatiasan és részletesen gyermekeik vallásos, erkölcsi és polgári nevelésére vonatkozólag, és hívják fel figyelmüket a saját példaadásukon kívül a legalkalmasabb

módszerekre, hogy azt eredményesen végrehajthassák. A nemzetek apostola sem átallotta leveleiben ilyfajta gyakorlati oktatást nyújtani, különösen az efezusiakhoz írt levelében, ahol többek közt így figyelmeztet: „Ti atyák! ne ingereljétek haragra gyermekeiteket!”[48] – ami nem annyira a túlhajtott szigorúságnak az eredménye, mint főleg a türelmetlenségnek, a feddés művészete nem ismerésének és a családi fegyelem ma nagyon is általános meglazulásának az eredménye, ami folytán felburjánoznak az ifjúságban a megfékezetlen szenvedélyek. Ezért vigyázzanak a szülők és az összes nevelők, hogy helyesen használják az Istentől nyert tekintélyt, akinek ők igaz értelemben helyettesei, nem saját kényelmükre, hanem a gyermekek helyes nevelésére, a szent és gyermeki „istenfélelemben, amely a bölcsesség kezdete”, amelyen egyedül alapszik szilárdan a tekintélytisztelet, amely nélkül nincs rend, sem nyugalom, sem valamelyes jólét a családban és a társadalomban.

Egyház

75. A bukott emberi természet gyöngeségének megerősítéséről gondoskodott az isteni Jóság kegyelmének bőséges segítségével s azzal a számtalan eszközzel, amelyben oly gazdag az Egyház, Krisztusnak nagy családja, amely éppen

[48] Ef 4,4.

ezért a legszorosabban és legharmonikusabban összekötött nevelői környezet a keresztény családdal.

76. Az Egyháznak ez a nevelői környezete magában foglalja nemcsak a szentségeket, a kegyelemnek istenileg hathatós eszközeit és a csodálatos módon nevelő hatású szertartásokat, nemcsak a keresztény templom fogalmát, amely a liturgia és a művészet nyelvén szintén csodálatosan nevelő, hanem az iskolák nagy tömegét és változatosságát, egyesületeit és mindennemű intézményeit, melyeknek az a céljuk, hogy az ifjúságot az irodalom és a tudományok tanulmányával, sőt magával az üdüléssel és a testneveléssel együtt vallásos jámborságra neveljék. És ebben a kimeríthetetlen termékenységű nevelői munkában amily csodálatos s egyszersmind felülmúlhatatlan az Egyház anyai gondoskodása, épp oly csodálatos az a fönt említett összhang, amelyet fenn tud tartani a keresztény családdal, minélfogva valóban elmondhatjuk, hogy az Egyház és a család a keresztény nevelésnek egy templomát alkotják.

Iskola

77. Mivel szükséges, hogy az új nemzedék oktatást nyerjen a művészetekben és a tudományokban, aminek következtében halad és virágzik a polgári együttlét, és mert erre a munkára a család önmagában elégtelen, így született meg az is-

kola szociális intézménye először, s ezt jól jegyezzük meg, a család és az Egyház kezdeményezésére sokkal előbb, mint az állam munkájára. Ezért az iskola, tekintve történeti eredetét, természeténél fogva a családnak és az Egyháznak segítő és hiánypótló intézménye; és ezért erkölcslogikai szükségszerűséggel nemcsak hogy nem szabad ellentétbe kerülnie, hanem pozitíve meg kell egyeznie a másik két tényezővel, a legtökéletesebb erkölcsi egységben, amely csak lehetséges, hogy így a családdal és az Egyházzal együtt a keresztény nevelésnek egy szentélyét alkothassák, mert ellenkező esetben céljától eltérne, és a rombolás eszközévé válnék.

78. Ezt nyíltan elismerte egy világi író is, akit pedagógiai iratai miatt annyira ünnepeltek (bár nem mindenben dicséretreméltó, mert a liberalizmustól van megfertőzve), aki azt vélte:

> „Az iskola, ha nem templom, akkor barlang;[49] ”

továbbá:

> „Amikor a tudományos, szociális, családi, vallásos nevelés nincsenek összhangban, az ember boldogtalan, tehetetlen. ”

[49] N. Tommaseo: *Pensieri sull'educazione.* I. 3, 6.

79. Éppen ebből következik, hogy a nevelés alapelveivel ellenkezik az úgynevezett semleges vagy laikus iskola, amelyből kizárják a vallást. Ily iskola gyakorlatilag különben sem lehetséges, mert a valóságban vallástalanná lesz. Fölösleges megismételnünk azt, amit ebben a kérdésben elődeink, különösen IX. Piusz és XIII. Leó kinyilvánítottak, akiknek idejében kezdett dühöngeni a laicizmus a nyilvános iskolákban. Mi felújítjuk és megerősítjük nyilatkozataikat[50] és a szent kánonok előírásait, amelyek az akatolikus vagy semleges, vagy vegyes iskolák látogatását, azaz olyanokét, amelyek egyformán nyitva állnak katolikusoknak és akatolikusoknak különbség nélkül, eltiltja a katolikus gyermekeknek, és csak az illetékes püspök ítélete alapján a hely, idő meghatározott körülményei között és különleges óvadék mellett tűri.[51] És katolikusok számára még az a vegyes iskola sem engedhető meg, amelyben, bár vallásos tanításukról gondoskodás történt, a többi tanítást nem katolikus tanítóktól kapják akatolikus növendékekkel együtt.

[50]IX. Pius, Ep. *Quum non sine*,1864. július 14. – *Syllabus*, Prop. 48. – XIII. Leó, alloc. *Summi Pontificatus*, 1880. augusztus 20., Ep. enc. *Nobilissima*, 1884. február 8., Ep. enc. *Quod multum*, 1886. augusztus 22., Ep. *Officio sanctissimo*, 1887. december 22., Ep. enc. *Caritatis*, 1894. március 19., stb. (Vö. *Codex Iuris Canonici cum.* \mbox{\emph{*Fontium Annot.*, c. 1374).

[51] *Codex Iuris Canonici*, c. 1374.

80. Pusztán az a tény, hogy valahol vallásoktatás van (gyakran igen szűkmarkúan), még nem tesz egy iskolát az Egyház és a keresztény család követelményeinek megfelelővé, és méltóvá arra, hogy katolikus növendékek látogassák. Ehhez az szükséges, hogy az egész tanítást s az iskola egész berendezését: tanerőket, tanmenetet és könyveket, minden tárgyban keresztény szellem hasson át az Egyház irányítása és anyai felügyelete mellett oly módon, hogy a vallástan az egész tanításnak az alapja és koronája legyen az összes fokozatokon, nemcsak az elemiben, hanem a közép- és a felső iskolákban is. „Szükséges" – hogy XIII. Leó szavaival éljünk –

> „hogy nemcsak meghatározott órákban tanítsák az ifjaknak a vallástant, hanem hogy az egész nevelés keresztény jámborságot leheljen. Ha ez hiányzik, ha ez a szent lehellet nem járja át és nem melegíti a tanítók és növendékek lelkét, nagyon kevés hasznot merítenek bármely tanból, és gyakran nem csekély károkat tapasztalnak."[52]

81. Ne mondja senki se, hogy az állam vallásilag megoszlott nemzeteknél képtelen másképp ellátni a nyilvános tanítást, mint csak semleges vagy vegyes iskolával; mivel az állam

[52] XIII. Leó, Ep. enc. *Militantis Ecclesiæ*. 1897. augusztus 1.

ésszerűbben és könnyebben is megoldhatja ezt a kérdést, ha szabaddá teszi és megfelelően támogatja az Egyház és a családok kezdeményezését és munkáját. És hogy ez kivihető, a családok megelégedésére, a tanítás, a béke és a köznyugalom előnyére, azt bizonyítja azoknak a vallásilag megoszlott nemzeteknek a példája, amelyeknél az iskolai rendelkezés megfelel a családok nevelői jogának s nemcsak ami az egész tanítást illeti – különösen a tiszta katolikus iskolákban a katolikusok számára – hanem ami az osztó igazságot is illeti, a pénzbeli támogatást az állam részéről a szülőktől akart egyes iskoláknak.

82. Vegyes vallású vidékeken az is megtörténik a katolikusoknak nem csekély megterhelésével, hogy a püspöki kar vezetésével és a világi és szerzetespapság fáradhatatlan munkásságával saját költségükön tartanak fenn katolikus iskolákat gyermekeik számára, amint azt lelkiismeretük súlyos parancsa megköveteli, és nagylelkűséggel és dicséretes állhatatossággal kitartanak szándékukban, hogy tökéletesen biztosítsák azt, amit mintegy jelszavuk gyanánt hirdetnek:

> „Katolikus nevelést, az egész katolikus ifjúság számára, katolikus iskolákban."

S ha már hozzájárulását, amint pedig az osztó igazság megkívánja, az államkincstár nem adná meg, akkor legalább

nem akadályozhatja meg az államhatalom, amely ismeri a családok jogait és a törvényes szabadság elengedhetetlen feltételeit.

83. Ahol pedig ezt az elemi szabadságot is akadályozzák és különböző módon hátráltatják, ott a katolikusok a legnagyobb áldozatok árán is fenn fogják tartani és meg fogják védeni iskoláikat, és gondoskodni fognak arról, hogy igazságos iskolatörvények hozassanak.

84. Mindaz, amit a hívek megtesznek, hogy előmozdítsák és megvédjék a katolikus iskolát gyermekeik számára, színtiszta vallásos munka, és ezért a Katolikus Akció fő feladata. S ezért különösen kedvesek a mi atyai szívünknek és a legnagyobb dicséretre méltók azok az egyesületek, amelyek az egyes nemzeteknél annyi buzgalommal dolgoznak ebben a nagyon fontos ügyben.

85. Amikor a katolikusok gyermekeik számára a katolikus iskoláért küzdenek, ünnepélyesen kijelentjük, és jól értse meg és ismerje el mindenki, hogy ezzel még nem csinálnak pártpolitikát a bármely nemzetbeli katolikusok, hanem lelkiismeretük diktálta vallásos munkát teljesítenek; és nem akarják elválasztani gyermekeiket a nemzet testétől és szellemétől, sőt abban akarják nevelni a legtökéletesebb és legcélravezetőbb módon a nemzet üdvére, mivel a jó katolikus éppen a katolikus tan erejénél fogva a legjobb polgár, hazaszerető és becsületes alattvalója a polgári hatóságnak bármely törvényes kormányforma alatt.

86. Az ilyen iskolában, az Egyházzal és a keresztény családdal összhangban, nem fog megtörténni az, hogy a különféle tanításokban ellenmondjanak a nevelés világos kárára annak, amit a növendékek a vallástanban hallanak; és ha szükségessé válik, hogy megismertessék velük a tanítók a legnagyobb óvatosság mellett a megcáfolandó tévedéseket, ez olyan előkészülettel és a helyes tan olyan ellenmérgével fog történni, hogy nem ártalmára, hanem segítségére lesz az ifjúság keresztény nevelésének.

87. Hasonlóképpen az ilyen iskolában a honi nyelvnek és a klasszikus irodalomnak a tanulása sem mehet az erkölcsök szentségének rovására; mert a keresztény tanító a méhek példáját követi, amelyek a virág legtisztább részét szedik fel és otthagyják a többit, amint Szent Vazul tanítja az ifjakhoz szóló beszédében a klasszikus irodalomról.[53] Ez a szükséges elővigyázatosság – amit a pogány Quintilianus is sugall[54] – egyáltalán nem akadálya annak, hogy a keresztény tanító összegyűjtse és felhasználja, ami korunk kutatásaiban és módszereiben igazán jó, megemlékezve arról, amit az Apostol mond:

> „Mindent vizsgáljatok meg; ami jó, azt tartsátok meg."[55]

[53] Szent Vazul, *P. G. t. 31, 570.*

[54] Quintilianus, *Inst. Or., I, 8.*

Ezért az újnak elfogadása mellett is őrizkedni fog attól, hogy a régit, amit több század tapasztalata jónak és hathatósnak talált, könnyelműen feladja, különösen a latin tanulását, amelyet napjainkban mindjobban látunk hanyatlani éppen azon módszerek helytelen feladása következtében, amelyeket oly gyümölcsözően használt a józan humanizmus, és amely különösen nagy virágzásra jutott az Egyház iskoláiban. Ezek a nemes tradíciók megkövetelik, hogy a katolikus iskolákra bízott ifjúság amellett, hogy jól képzett legyen az irodalomban és a tudományokban, teljesen korunk kívánalmai szerint, de egyszersmind legyen mély és alapos képzettsége különösen a józan filozófiában, távol azok zűrzavaros felületességétől, akik „megtalálták volna talán a szükségest, ha nem keresték volna a fölöslegest".[56] Ezért minden keresztény tanítónak meg kell fontolnia azt, amit XIII. Leó röviden így mondott:

> ... nagyobb gyorsasággal kell törekedni arra, hogy ne csak komoly és alkalmas módszert alkalmazzanak, hanem még inkább arra, hogy maga a tanítás mind az irodalomban, mind a tudományokban legyen mindenben megegyező a katolikus hittel, legfőképp pedig a filozófiában, ”

[55] 1Thessz 5,21.

[56] Seneca, *ep. 45.*

amelytől nagyrészben függ a többi tudományok helyes irányítása.[57]

88. A jó iskola nem annyira a jó módszerektől, mint inkább a jó tanítóktól függ, akik kiváló előképzettségük és tudásuk mellett, mindenik a maga tárgyában, amelyet tanítania kell, és azok mellett az értelmi és erkölcsi tulajdonságok mellett, melyeket az ő fontos hivatásuk megkíván, égnek a tiszta és isteni szeretettől a gondjaikra bízott ifjak iránt; s éppen azért, mert szeretik Jézus Krisztust és az ő Egyházát, amelynek ők különösen kedves fiai, őszintén szívükön viselik a családoknak és hazájuknak igaz javát. S ezért nagy vigasz és a hála tölt el Bennünket az isteni Jóság iránt, amikor látjuk, hogy a szerzetesek és szerzetesnők mellett milyen nagy számú kiváló tanító és tanítónő áll, akik hogy jobban művelhessék szellemüket, gyakran kongregációkba és egyesületekbe tömörülnek, amelyeket ezért dicsérni és előmozdítani kell mint a „Katolikus Akció" nemes és hatalmas segítőtársait. Ők mind érdek nélkül, buzgón és állhatatosan dolgoznak azon, amit Nazianzi Szent Gergely a „művészetek művészetének és a tudományok tudományának" nevez,[58] tudniillik az ifjúság irányításán és alakításán.[59] Mindazonáltal rájuk

[57] XIII. Leó, Ep. enc. *Inscrutabili*. 1878. április 21.

[58] Nazianzi Szent Gergely, *Oratio II, P.G., t. 35, 426*

[59] **A kiadó megjegyzése:** Az előző két mondat az eredeti fordításban nagyon bonyolult volt, ezért jelen kiadásban a könnyebb érthetőség cél-

is áll az isteni Mester mondása: „Az aratás valóban nagy, de a munkás kevés”;[60] kérjük azért az aratás Urát, hogy még sok ilyen munkást küldjön a keresztény nevelésnek, mely a lelkipásztorok és a szerzetesrendek legfőbb elöljáróinak szívügye kell, hogy legyen.

89. Hasonlóképpen kell irányítani és szemmel tartani az ifjú nevelését, mert „mint a lágy viasz, bűnbe hajló”[61], bármilyen más környezetbe kerül, eltávolítva a rossz alkalmakat és jó alkalmakról gondoskodva szórakozásaiban és társaságaiban, mivel „a rossz beszédek megrontják a jó erkölcsöket”.[62]

A világ veszélyei

90. Ha valaha, hát napjainkban annál inkább szükséges egy ilyen, mindenre kiterjedő és pontos felügyelet, minél jobban megszaporodtak az ifjúság számára az erkölcsi és vallási hajótörés alkalmai, különösen az istentelen és szabados könyvek révén, amelyek közül sokat ördögi módon olcsó áron terjesztenek, továbbá a mozgóképszínházak látványosságai és újabban már a rádió közvetítései folytán is, amelyek

jából – az eredeti (latin) szöveghez való hűség megőrzése mellett – kissé átszerkesztettük azokat.

[60] Mt 9,37.

[61] Horatius, *Art. pœt.*

[62] 1Kor 15,33.

úgyszólván megsokszorozzák és megkönnyítik az olvasást, akárcsak a mozgóképszínház a látványt. Ezek a hatalmas terjesztési eszközök, amelyek ha egészséges elvektől vezettetnek, nagy hasznára lehetnek a tanításnak és a nevelésnek, igen gyakran csak a gonosz szenvedélyek feltüzelésének és a nyereségvágynak a szolgálatában állanak. Szent Ágoston sóhajtozott a szenvedély miatt, amely korának kereszténye-it a cirkusz látványosságaira ragadta, és drámai élénkséggel beszéli el tanítványának és barátjának, Alippiusnak, szerencsére ideiglenes eltévelyedését.[63] Mennyi ifjúi eltévelyedést siratnak a szülők és a nevelők a mai látványosságok és a rossz olvasmányok miatt!

91. Ezért dicsérni és támogatni kell mindazt a nevelő munkát, amely őszinte keresztény szellemmel az ifjúság iránti buzgóságból arra törekszik, hogy megfelelő könyvekkel és folyóiratokkal megismertesse – különösen a szülőkkel és a nevelőkkel – az erkölcsi és vallási veszélyeket, amelyek könyvekben és látványosságokban csalárdul megbújnak, és iparkodik jó könyveket terjeszteni és előmozdítani az igazán nevelő látványosságokat, nagy áldozatok árán színházakat és mozikat teremtve, amelyekben az erény nemcsak nem veszít el semmit, hanem sokat nyer.

92. Ebből a szükséges felügyeletből azonban nem következik, hogy az ifjúságot el kell választani a társadalomtól, amelyben neki élnie és lelkét üdvözítenie kell, hanem hogy

[63] Szent Ágoston, *Conf. VI, 8.*

ma inkább, mint valaha, meg kell erősíteni kereszténylileg a világ csábításai és tévedései ellen, amely – mint az isteni szó figyelmeztet – mind „a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet büszkesége”;[64] oly módon, hogy amint Tertullián mondotta az első keresztényről, legyenek, amint minden idők igazi keresztényeinek lenni kell, „a világ birtokosai, de nem a tévelyé”.[65]

93. Tertulliánnak e véleményével már eljutottunk oda, amit utolsó helyen, de mint főfontosságú dolgot óhajtunk tárgyalni, tudniillik a keresztény nevelés igazi lényegéhez, amilyennek saját céljából kifolyólag kell lennie, s miáltal még világosabb lesz az Egyház mindenekfölött álló nevelői hivatása.

A keresztény nevelés célja

94. A keresztény nevelésnek fő és közvetlen célja együttműködni az isteni kegyelemmel az igazi és tökéletes keresztény kialakításában: azaz magát Krisztust kialakítani a keresztségből újjászülöttekben, az Apostolnak szava szerint:

> „Fiacskáim, kiket fájdalommal szülök újra, míg Krisztus kialakul bennetek.[66]”

[64] 1Ján 2,16.

[65] Tertullián, *De idololatria*, 14.

Mert az igazi kereszténynek természetfölötti életet kell élnie Krisztusban:

> „Krisztus, aki a mi életünk[67] ”

és minden cselekedetében hirdetnie:

> „hogy Jézus élete is nyilvánvaló legyen a mi halandó testünkön.[68] ”

95. Éppen ezért a keresztény nevelés magában foglalja az emberi, érzéki és szellemi, értelmi és erkölcsi, egyéni, családi és társadalmi élet összességét, nemhogy azt valamiképpen is kisebbítse, hanem hogy felemelje, rendezze és tökéletesítse Krisztus példája és tanítása szerint.

96. Ezért az igazi keresztény a keresztény nevelés következtében természetfölötti ember, aki állandóan és következetesen a Krisztus példájának és tanításának természetfölötti fényétől megvilágított józan ész szerint gondolkozik, ítél és cselekszik: vagyis, hogy a most használatos nyelven mondjuk, igazán és tökéletesen jellemes ember. Mert nem valami egyéni elvekből fakadó, következetes és szívós viselkedés adja az igazi jellemet, hanem csak az igazság örök

[66] Gal 4,19.
[67] Kol 3,4.
[68] 2Kor 4,11.

elveinek kitartó követése, amit a pogány költő is elismer, amikor dicséri elválaszthatatlanul „az igaz és szándékában erős embert”;[69] de másrészről nincs befejezett igazságosság, ha csak meg nem adjuk Istennek azt, amivel Istennek tartozunk, mint az igaz keresztény cselekszik.

97. A keresztény nevelés így beállított célja a profán világ előtt elvont dolognak tűnik fel, vagy még inkább megvalósíthatatlannak látszik, ami a természetes tehetségek elnyomása vagy megrövidítése nélkül és a földi életre való lemondás nélkül végre nem hajtható; s így a társas együttlét és földi boldogságtól idegennek, a tudomány, művészet és műveltség minden haladása ellenségének tudják. A művelt pogányoknak tudatlanságból és előítéletből fakadó hasonló ellenvetésére – amelyet igen gyakran ismételnek az újabb időkben is – már Tertullián megfelelt:

> Nem vagyunk idegenek az élettel szemben, mi igenis tudjuk, hogy hálával tartozunk az Istennek, Teremtő Urunknak; műveinek semmiféle gyümölcsét vissza nem utasítjuk; csak mérsékeljük magunkat, hogy ne használjuk azokat mérték nélkül és rosszul. S így mi sem élünk ezen a világon fórum és mészárszék nélkül, sem fürdők, házak, üzletek, istállók nélkül, sem a ti ”

[69] Horatius, *Od. 1. III, od. 3. v. 1.*

> vásáraitok vagy kereskedelmetek nélkül. Mi veletek együtt hajózunk és katonáskodunk, műveljük a földeket és kereskedünk, és ezért kicseréljük portékáinkat, és rendelkezéstekre bocsátjuk munkáinkat. Hogyan tűnhetünk mi fel haszontalanoknak a ti ügyeitekre nézve, amelyekkel és amelyekből élünk, azt valóban nem látom.[70]

98. Ezért az igaz keresztény nemcsak hogy nem mond le a földi élet dolgairól, sem nem veti meg természetes tehetségeit, hanem még kifejleszti és tökéletesíti azokat, beállítva a természetfölötti életbe, hogy így megnemesítse magát a természetes életet, és magának hathatósabb támogatásról gondoskodjék nemcsak a lelki és az örök, hanem az anyagi és ideiglenes dolgokban is.

99. Ezt bizonyítja a kereszténységnek és intézményeinek egész története, amely azonos az igazi művelődésnek és a valódi haladásnak történetével egészen napjainkig. És ezt bizonyítják különösen a szentek, akikben oly termékeny az Egyház, és csakis ő; azok elérték a legtökéletesebb fokban e keresztény nevelés célját, és előbbre vitték az emberi társadalmat minden vonatkozásban. Valóban a szentek mindig az emberi társadalom legnagyobb jótevői voltak és lesznek,

[70] Tertullián, *Apol. 42.*

aminthogy a legtökéletesebb példaképek minden osztály és foglalkozás számára az élet minden állapotában és helyzetében, az egyszerű földművestől a tudósig, az alázatos kézművestől a hadvezérig, az egyszerű családapától a népek és nemzetek uralkodójáig, az egyszerű leányoktól és háziasszonyoktól a királynőkig és császárnőkig. És mit mondjunk azoknak az evangéliumi hithirdetőknek anyagilag is mérhetetlen munkájáról, akik a hit fényével együtt elvitték és elviszik a barbár népeknek a művelődés áldásait? Mit mondjunk a szeretet és a szociális munka sokoldalú munkásairól és a szent nevelők és nevelőnők végeláthatatlan csapatáról, akik megörökítették és megsokasították munkájukat a keresztény nevelés termékeny intézményeiben a családok érdekében és a nemzetek felbecsülhetetlen áldására?

100. Ezek a gyümölcsei a keresztény nevelésnek, melyek éppen Krisztus élete és természetfölötti ereje által fejlődnek és alakulnak az emberben; mert Krisztus Urunk, az isteni Mester forrása s adományozója az ilyen életnek és erénynek, és példájával egyszersmind általános és hozzáférhető mintaképe az emberi nem minden rétegének, de különösen – az ő munkás, rejtett, engedelmes életének minden egyéni, családi és társadalmi erényekkel ékes szakában – az ifjúságnak.

Befejezés

101. S ezek a végtelen értékű nevelői kincsek, amelyeket csak éppen részben említettünk, annyira az Egyház sajátja, hogy annak lényegét alkotják, mert az Egyház Krisztusnak misztikus teste, Krisztusnak szeplőtelen jegyese, és ezért a legtermékenyebb anya, fenséges és tökéletes nevelő. Ezért tört ki a nagy és zseniális Szent Ágoston – akinek most 1500 éves emlékét ünnepeljük – szent érzelemmel eltelve ez iránt az anya iránt ezekben a szavakban:

> Ó katolikus Egyház, keresztények igazi anyja, te méltán hirdeted, hogy nemcsak legtisztábban kell tisztelni magát az Istent, akit követni a legnagyobb boldogság, hanem azonkívül a felebaráti szeretetet úgy gyakorlod, hogy arra a sok bajra, amelyekben a bűn következtében szenvednek a lelkek, nálad mindig ír található. Te gyermekileg irányzod és neveled a kisdedeket, erővel az ifjakat, finomsággal az öregeket a testnek és a léleknek szükségletei szerint. Te szinte szabad szolgaságba helyezed a gyermekeket szülőikkel szemben, a szülőket meg jámbor hatalommal a gyermekek fölé. Te egyesíted a testvért a testvérrel a vallás bilincsé- ”

vel, amely erősebb és szorosabb a vérnek bilincsénél … Te nemcsak a társadalom kötelékeivel fűzöd össze a polgárokat, a nemzeteket és minden embert, hanem a testvériség kötelékével, az első közös ősszülők emlékével. A királyokat megtanítod, hogy vigyázzanak népeikre; a népeket, hogy engedelmeskedjenek királyaiknak. Szorgosan megjelölöd, kinek jár tisztelet, kinek szeretet, kinek félelem, kinek vigasztalás, kinek figyelmeztetés, kinek buzdítás, kinek feddés, kinek szemrehányás, kinek büntetés; megmutatod, hogy nem mindenkinek jár minden, de mindenkinek kijár a szeretet és senkinek sem a sértés.[71]

102. Emeljük fel, ó Tisztelendő Testvérek, szívünket és kezeinket könyörgőleg az ég felé „lelkünk Pásztorához és Püspökéhez”,[72] az isteni Királyhoz, aki „törvényt ad a kormányzóknak”, hogy mindenható erejével adja meg, hogy a keresztény nevelésnek ezen fényes eredményei megmaradjanak és megsokasodjanak „az egész világon” az egyének és a nemzetek minél nagyobb előnyére.

[71] Szent Ágoston, *De moribus ecclesiæ catholicæ*, lib. I. c. 30.
[72] Vö. 1Pét 2,25.

Ezen égi kegyelmek oltalmában atyai szeretettel adjuk Nektek, Tisztelendő Testvéreim, a Ti Papjaitoknak és népeteknek az Apostoli Áldást.

Kelt Rómában, Szent Péter sírjánál, 1929. december 31. Pápaságunk nyolcadik évében.

XI. Piusz pápa.

A kiadó utószava

Most, hogy XI. Piusz pápa tolmácsolásában megismertük az Egyház tanítását a keresztény nevelésről, nézzünk körül a XXI. században, és vizsgáljuk meg, mit látunk.

Hogyan teljesíti feladatát és kötelességeit az állam?

Az enciklika ezt írja:

> **46.** Általában véve az államnak további joga és kötelessége, hogy megvédje – a helyes ész és a hit szabályai szerint – az ifjúság erkölcsi és vallási nevelését, és hogy elhárítsa az azzal ellentétben álló nyilvános okokat.

Vajon találhatunk-e ma olyan „nyilvános okokat", amik ellentétben állnak az ifjúság erkölcsi nevelésével? Hiszen nem is kell nagyon keresnünk; elég kimenni az utcára: erkölcstelen, pornográf óriásplakátok és kirakatok kiabálnak felénk mindenhonnan. Az ifjúságnak szánt (és az ifjúság által lelkesen fogyasztott) sajtó ezzel tökéletesen összhangban van, és a TV *csatornákból* nevüknek megfelelő tartalom bugyog elő. Már a 1930-as években ezt írta a Szentatya:

90. Ha valaha, hát napjainkban annál inkább szükséges egy ilyen, mindenre kiterjedő és pontos felügyelet, minél jobban megszaporodtak az ifjúság számára az erkölcsi és vallási hajótörés alkalmai, különösen az istentelen és szabados könyvek révén, amelyek közül sokat ördögi módon olcsó áron terjesztenek, továbbá a mozgóképszínházak látványosságai és újabban már a rádió közvetítései folytán is, amelyek úgyszólván megsokszorozzák és megkönnyítik az olvasást, akárcsak a mozgóképszínház a látványt. Ezek a hatalmas terjesztési eszközök, amelyek ha egészséges elvektől vezettetnek, nagy hasznára lehetnek a tanításnak és a nevelésnek, igen gyakran csak a gonosz szenvedélyek feltüzelésének és a nyereségvágynak a szolgálatában állanak.

Azok a műsorok, amiket a 1930-as években a „mozgóképszínházakban" láthatott a Szentatya, és amelyek veszélyeire itt felhívja a figyelmet, ma már kifejezetten konzervatívnak számítanának azokhoz a tartalmakhoz képest, amit bármelyik 12 éves gyermek egy perc alatt el tud érni otthonról, az internetre kapcsolt telefonjáról. Tehát a veszélyek nem csökkentek, hanem növekedtek.

Elhárítja hát az állam ezeket a „nyilvános okokat”? Dehogy hárítja el – hiszen szabadságban élünk; a sajtó és a piac szabadsága alapértéknek lett kikiáltva. (Lásd még XIII. Leó pápa „Libertas præstantissimum donum” kezdetű körlevelét[73] az emberi szabadság természetéről.)

Akkor tehát azt kell látnunk, hogy az állam passzivitásba süllyedt, és nem látja el kötelességeit? Mint nemsokára látni fogjuk, ennyire azért nem egyszerű a helyzet. Az írja az enciklika:

> **32.** A család tehát közvetlenül a Teremtőtől nyerte a megbízást és ennélfogva a jogot is, hogy a gyermeket nevelje; s *ez elidegeníthetetlen jog*, […] mely megelőzi a polgári társadalom bármiféle jogát és ezért sérthetetlen bármely földi hatalom részéről. **43.** […] *Az államnak a feladata* tehát kettős: a védelem és a segítség; *nem pedig elnyelni a családot és az egyént, vagy magát azok helyébe feltolni.* […]
> **44.** Ezért a nevelés dolgában *az államnak* joga, vagy jobban mondva *kötelessége, hogy törvényeiben megvédje a család elsődleges jogát* – amelyet fentebb leírtunk – a gyermek nevelésére és hogy következésképpen tiszteletben tart- ”

[73] Lásd: http://figyelji.de/a/libertasra

> sa az Egyház természetfölötti jogát a keresztény nevelésre.

Tehát az államnak *nincs joga* magát a család helyébe tolni, és belegázolni a szülők elsődleges jogába a gyermeknevelés tekintetében. Mégis az állam ma (2017-ben) pontosan ezt teszi, amikor kötelezően – tehát akár a szülők akarata ellenére is – óvodába, később pedig iskolába kényszeríti az 5 éves korukat betöltött gyermekeket, ahol pedig belemeríti őket a pop-kultúrába, ezzel pedig kiteszi őket „az istenellenesség gyászos mérgének".

Ahogy a Szentatya írja:

> **73** A családi környezet befolyásának gyöngüléséhez hozzájárul ma az a tény is, hogy majd mindenütt arra törekszenek, hogy a gyermeket már a leggyengébb évektől minél inkább eltávolítsák a családtól, különböző […] ürügyek alatt; […]

Tehát az állam egyrészt *nem teljesíti a nevelés terén fennálló kötelességeit*, másrészt ezzel párhuzamosan *folyamatos jogtalanságot követ el* a családok ellen.

Hogyan teljesíti feladatát az Egyház?

Miben áll az Egyház vonatkozó feladata? Többek között:

23 Ezenkívül elidegeníthetetlen joga az Egyháznak s egyúttal felmentést nem tűrő kötelessége, hogy *fiainak, a híveknek nevelését ellenőrizze*, […] ”

Tehát az Egyház feladata az a hívek nevelésének ellenőrzése, irányítása. Ebbe nyilvánvalóan beletartozik a vonatkozó alapelvek közzététele és betartatása, mint például:

”

79. Éppen ebből következik, hogy *a nevelés alapelveivel ellenkezik* az úgynevezett *semleges* vagy laikus *iskola*, amelyből kizárják a vallást. Ily iskola gyakorlatilag különben sem lehetséges, mert a valóságban vallástalanná lesz. […] Mi *felújítjuk és megerősítjük* nyilatkozataikat és a szent kánonok *előírásait*, amelyek az akatolikus vagy *semleges, vagy vegyes iskolák látogatását*, azaz olyanokét, amelyek egyformán nyitva állnak katolikusoknak és akatolikusoknak különbség nélkül, **eltiltja a katolikus gyermekeknek** és csak az illetékes püspök ítélete alapján a hely, idő meghatározott körülményei között és különleges óvadék mellett tűri. […]
80 Pusztán az a tény, hogy valahol vallásoktatás van, […] még nem tesz egy iskolát […]

megfelelővé és méltóvá arra, hogy katolikus növendékek látogassák. Ehhez az szükséges, hogy az egész tanítást s az iskola egész berendezését: tanerőket, tanmenetet és könyveket, minden tárgyban keresztény szellem hasson át az Egyház irányítása és anyai felügyelete mellett. ”

Itt érdekes dologra figyelhetünk fel: a fenti alapelvet (tehát hogy a katolikus diákokat *tilos* semleges iskolákba íratni, és messze nem elegendő mentség az, hogy *egyébként* hittan is van az – amúgy vallástalan – iskolában) mostanság nemigen hallhatjuk sehol. Felmerül a kérdés, hogy ez vajon miért lehet? Erre később visszatérünk, addig is nézzük tovább.

Tegyük fel, hogy a szülők – annak ellenére, hogy ennek kötelező voltára senki sem hívta fel figyelmüket – mégis „katolikus” iskolába adják gyermeküket. Kézenfekvő a feltételezés, hogy akkor legalább itt *nyilván* biztonságban vannak, nem? Ne kapkodjuk el a választ erre a kérdésre! Nézzük még még egyszer a kritériumokat.

A tanárokkal kapcsolatban:

79 […] És katolikusok számára még az a vegyes iskola sem engedhető meg, amelyben, bár vallásos tanításukról gondoskodás történt, a többi tanítást nem katolikus tanítóktól kapják akatolikus növendékekkel együtt. ”

”

Jelenleg a legtöbb „katolikus” iskolában pontosan ez a helyzet: a „világi” tárgyakat nem kizárólag katolikus tanárok tanítják. (Sőt, olyan esetnek is közvetlen tanúi voltunk, amikor a „katolikus” iskolában a „katolikus” hittantanár betegsége miatt a katolikus gyermekek hittanórájára a *református lelkészt* hívták be előadást tartani…)

A tananyaggal kapcsolatban:

> **57** […] minden keresztény gyermeknek *szigorú joga van az Egyház tanával azonos tanításra*, amely az igazságnak oszlopa és alapja, és súlyos jogtalanságot követne el az, aki […] hitüket megrendítené. ”
>
> ”

Tegyük fel a kérdést: az egyházi iskolában minden kérdésben az Egyház tanával azonos tanítást hallhatnak a diákok? Ez már csak azért is igen nehézkes lenne, mert az egyházi iskolák is ugyanazokat a központilag kiadott tankönyveket használják, amik az állami iskolák számára készültek, és amik továbbra is ugyanazokat az egyházellenes, vaskos hazugságokat tartalmazzák például a történelemmel kapcsolatban, amiket a kommunista diktatúra idején már „megszokhattunk”. Tehát az „egyházi” iskolában az Egyházat rágalmazó tankönyveket adják a diákok kezébe. Vagy néz-

zük az irodalmat: a gyermekek számára kiadott kötelező olvasmányok jelentős része konkrétan szerepel az „indexen", azaz az ún. „tiltott könyvek listáján"; azon a listán, ahová az Egyház összegyűjtötte a különösen veszélyes, különösen erős szellemi mérgeket tartalmazó könyveket. Ma ezeket a könyveket adják a gyermekek kezébe a „katolikus" iskolákban is, bármiféle figyelmeztetés nélkül. Vagy nézzük a biológiát, azon belül is a nemi felvilágosítást, amit a Szentatya külön is a nevelés legkényesebb területének nevezett:

> **65.** Igen veszélyes továbbá az a naturalizmus, amely napjainkban elönti a nevelés legkényesebb területét, mint amilyen az erkölcsök tisztessége. Nagyon is elterjedt **az a tévely**, mely végzetes balhiedelemmel és durva szóval az úgynevezett **szexuális nevelésen** fáradozik, botorul azt gondolva, hogy megvédheti az ifjúságot az érzéki veszélyektől tisztán természetes eszközökkel, mint amilyen a vakmerő, pláne nyilvános, és különbség nélkül mindenki számára rendezett megelőző felvilágosítás. ❞
>
> **66.** Ezek súlyosan tévednek, mert nem akarják elismerni az emberi természetnek vele született gyengeségét és azt a törvényt, amelyről az apostol beszél, hogy az ész törvényével ellenkezik, és nem ismerik a tapasztalatot sem, amely azt

tanítja, hogy különösen *az ifjakban a bűn a jó erkölcsök ellen nem annyira a tudatlanságnak, mint inkább a bűnalkalmaknak kiszolgáltatott* és a kegyelem eszközeitől eléggé meg nem erősített gyönge akaratnak a következménye.

67. Ebben a kényes kérdésben, ha a körülményekre való tekintettel valamely egyéni felvilágosítás szükségessé válik, alkalmas időben annak a részéről történjék, akinek Istentől nevelői hivatása és kegyelmi állapota van és tartsa be mindazon óvintézkedéseket, amelyeket a hagyományos keresztény nevelés ismer.

”

Összefoglalva: a Szentatya leírja, hogy a nyilvános, mindenki számára rendezett megelőző nemi felvilágosítás egy veszélyes tévedés. (Ezt egyébként számtalan régi és új felmérés is igazolja: általában a „felvilágosításon” átesett csoportoknak minden statisztikailag mérhető mutatója romlik a „sötétben hagyott” csoportokhoz képest - lásd például itt.)[74] Hogy, hogy nem, mára mégis pontosan ez a gyakorlat vált általánossá a „katolikus” iskolákban is, mégpedig az állami tankönyvek használatával, kiegészítve mindjárt a különböző fogamzásgátló szerek használatának elméleti ismerteté-

[74] Lásd: http://figyelji.de/a/felvilagositasra

sével és gyakorlati bemutatójával is. (Mit is mondott a Szentatya a bűnalkalmakról?)

Ezen a ponton már jogosan követelheti az olvasó a választ: mindennek mi az oka? Miért történik ma homlokegyenesen az ellenkezője annak, amit XI. Piusz pápa 90 évvel ez előtt leírt?

Felmerül a kérdés: esetleg a friss tapasztalatok, az újabb vizsgálati eredmények megmutatták, hogy az ő (és összes elődje) aggodalma túlzó volt, a látni vélt veszélyek nem is annyira súlyosak, a diákok hite lazább szabályok betartása esetén is biztonságban van?

Ezt éppenséggel nem mondhatjuk: az összes létező statisztika azt mutatja, hogy mind a világi, mind az „új típusú katolikus" iskolák diákjai rohamosan veszítik el a hitet. (Lásd például itt,[75] a 74. oldalon.)

Tegyünk itt egy kis kitérőt: nem is olyan régen (a 2013-as világifjúsági találkozó alkalmából) futólag Ferenc is megemlítette az oktatás kérdését. A következőt mondta:[76]

> Ha egy gyermek éhezik, és nem jut hozzá oktatáshoz, akkor az kell, hogy hajtson bennünket, hogy kapjon ételt és oktatást. **Hogy kik oktatják: katolikusok, protestánsok, ortodoxok** ”

[75] Lásd: http://figyelji.de/a/magyar-ifjusagra

[76] Lásd: http://figyelji.de/az/oktatasos-nyilatkozatra

vagy zsidók, az *nem számít.* Az számít, hogy oktatásban részesül, és nem éhes többé.

Vajon hogyan kell értelmeznünk azt, hogy „nem számít", hogy a gyermeknek az igaz hitet adják át, vagy valamilyen tévtannal mérgezik elméjét?

De térjünk vissza az eredeti kérdéshez: mi történt? Támpontok a válaszhoz:

- A XI. Piusz pápa által említett kánonjogi szabályok (arról, hogy a katolikus gyermekeket katolikus iskolákban oktassák) a II. János Pál által 1983-ban kiadott új kánonjogból eltűntek, abban már nem szerepelnek.

- Ahogy II. János Pál is mondta, az új (1983-as) kánonjog a II. Vatikáni Zsinat tanításának konkrét megjelenése az Egyházjogban.

- Tehát a rejtély megoldásához a II. Vatikáni Zsinat működését és eredményeit tanulmányozva juthatunk el.

A II. Vatikáni Zsinat – a hivatalos magyarázat szerint – szakított az Egyház azon idejétmúlt hozzáállásával, miszerint az Egyház a világban jelenlévő tévelygések és gonoszság ellen azzal küzd, hogy egyrészt világosan kifejti az igaz tanítást és a követendő erkölcsöt, másrészt pedig ezzel párhuzamosan rámutat a tévedésekre, hazugságokra és bűnökre, és megbélyegzi azokat, gyermekeit pedig azoktól elkülönítve, a jóban neveli fel.

XXIII. János így magyarázta ezt az irányváltást 1962-ben, amikor *Gaudet Mater Ecclesia* kezdetű beszédével megnyitotta a II. Vatikáni Zsinatot:

> Az Egyház mindig is ellenszegült [...] a tévedéseknek. Gyakran a legszigorúbban módon elítélte őket. De manapság Krisztus Jegyese már nem a szigor, hanem az irgalom gyógyszerének használatát részesíti előnyben. [Az Egyház] úgy gondolja: a mai nap igényeire azzal tud megfelelő választ adni, ha megmutatja tanainak érvényességét, nem pedig megbélyegzés által. Nem mintha ma nem lennének félrevezető tanítások, álláspontok, és veszélyes gondolatok, amik ellen védekeznünk kellene és amiket el kellene oszlatnunk; de ezek oly nyilvánvalóan szemben állnak a becsületesség helyes mércéjével, és oly halálos gyümölcsöket termettek, hogy mostanra már úgy tűnik, hogy az emberek hajlamosak ezeket maguktól is elítélni [...]

Tehát összefoglalva: ma már nincs szükség arra, hogy megbélyegezzük a tévedéseket és bűnöket, hiszen az emberek majd maguktól is elítélik azokat.

Amikor megszüntették a tiltott könyvek központilag összeállított és terjesztett – továbbá egyházjogi szankciók-

kal megtámogatott – listáját, a Hittani Kongregáció 1966. június 14-i közleményében[77] az indoklásban ez szerepelt:

> Ebben a kérdésben az Egyház számít a hívők érett lelkiismeretére, főleg a szerzőkére, a katolikus kiadókéra, és azon egyéb személyekére, akik az ifjúság nevelésével foglalkoznak.

Azt a kérdést, hogy az „irgalom gyógyszere", illetve a hívek érett lelkiismeretére történő támaszkodás, illetve a „bezárkózás", a „világtól való elkülönülés" felszámolása mennyire bizonyult hatékonynak az oktatás terén, az eredmények fényében most már elég jól meg lehet ítélni.

A II. Vatikáni Zsinat változtatásai nem csak az Egyház neveléssel kapcsolatos hozzáállását érintették, hanem az Egyház összes intézményét áthatották. A további eredmények bemutatására ajánljuk még a Tájkép zsinat után[78] című kiadványunkat.

Mit tehetnek ebben a helyzetben a szülők?

XI. Piusz pápa válasza elég világos:

[77] Lásd: http://figyelji.de/az/index-eltorlesere
[78] Lásd: http://figyelji.de/a/tajkepre

> **35** […] a szülők **kötelesek** minden erejüket latba vetni, és e téren minden merényletet meggátolni, és tökéletesen biztosítani magoknak a hatalmat a gyermek keresztény nevelésére; **legfőképpen pedig tartsák távol őket olyan iskoláktól**, amelyekben fennáll a veszély, hogy magukba szívják az istentelenség gyászos mérgét.

Mást mi sem tudunk mondani – még akkor sem, ha jelenleg úgy tűnik, hogy ez minden iskolára érvényes.

Budapest, 2017.

További elérhető kiadványaink:

Felnőttek Katekizmusa (1929)

Írta: Franz Spirago

Franz Spirago: Példatár (1927)

a katekizmus igazságainak bemutatására

Főleg hitszónokok és hitoktatók számára

Római Katolikus Katekizmus (1890)

Írta: Deharbe József S. J.

Goffine Lénárt Katholikus oktató- és épületes könyve (1928)

Rövid értelmezése a vasárnapi és ünnepi leckéknek és evangéliumoknak, ezekből levont hit- és erkölcsi tanításokkal és az egyházi szertartások magyarázatával, továbbá a szentmiséről szóló oktatással

Goffine Lénárt: Módszer a lélekben történő szentmisehallgatásra

ha nem tudunk személyesen jelen lenni

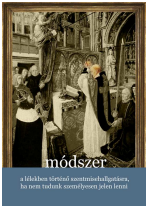

Jöjj Szentlélek Úristen! (1940)

Előkészítő oktatások bérmálkozók számára

Írta: Túrmezei Ferenc atya

Blaskó Mária: Isten kertje (1941)

Rövid történetek a szentekről az év minden napjára

Blaskó Mária: Jaj de szép! (1929)

Elbeszélések és versek gyermekek számára

Jámbor László S. J.: Levelek húgomhoz (1941)

Gondolatok és tanácsok katolikus leányok számára

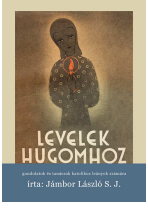

Dr. Tóth Tihamér: A tiszta férfiúság (1935)

Levelek diákjaimhoz – I

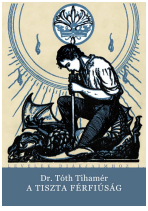

Dr. Tóth Tihamér: Dohányzol? (1936)

Levelek diákjaimhoz – II

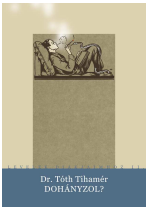

Dr. Tóth Tihamér: Ne igyál! (1936)

Levelek diákjaimhoz – III

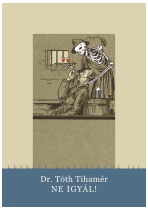

Dr. Tóth Tihamér: A művelt ifjú (1936)

Levelek diákjaimhoz – IV

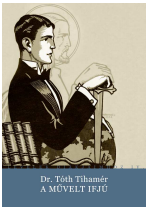

Dr. Tóth Tihamér: A jellemes ifjú (1936)

Levelek diákjaimhoz – V

Dr. Tóth Tihamér: A vallásos ifjú (1936)

Levelek diákjaimhoz – VI–VII

Dr. Tóth Tihamér: Krisztus és az ifjú (1936)

Levelek diákjaimhoz – VIII

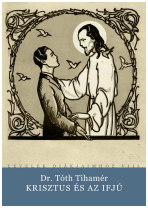

Finn Ferenc SJ: Tom Playfair (1928)

Minden kezdet nehéz

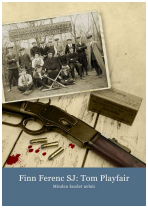

Finn Ferenc SJ: Wynn Percy (1941)

Gyermekből férfit faragni

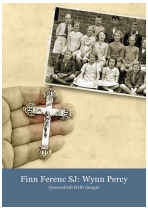

Finn Ferenc SJ: Harry Dee (1942)

Egy rejtély felderítése

Liguori Szent Alfonz: Az üdvösség útja (1896)

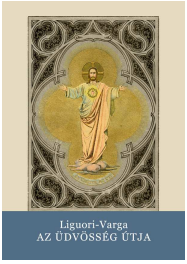

Egger Ágoston: A keresztény apa (1904)

modern társadalmunkban

Gondolatok keresztény apák számára, imádságos könyvvel

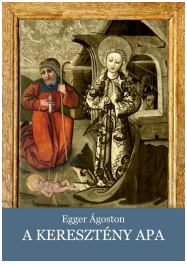

Egger Ágoston: A keresztény anya (1904)

jóakaratú tanácsok keresztény anyák és az érettebb női ifjuság számára

imádságos könyvvel

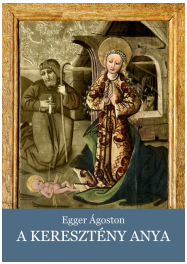

IX. Piusz pápa „Quanta cura” kezdetű körlevele (1864. december 8.)

a kor tévedéseinek elítéléséről

Azon jegyzékkel együtt, mely korunk főbb tévelyeit foglalja magában („Syllabus”)

XIII. Leó pápa „Libertas præstantissimum donum” kezdetű körlevele (1888. június 20.)

az emberi szabadság természetéről

XIII. Leó pápa „Satis cognitum” kezdetű körlevele (1896. június 29.)

az Egyház egységéről

X. Piusz pápa „Pascendi dominici gregis” kezdetű enciklikája (1907. szeptember 8.)

a modernizmus ellen

XI. Piusz pápa „Mortalium animos” kezdetű apostoli körlevele (1928. január 6.)

az igazi vallásegység elősegítéséről

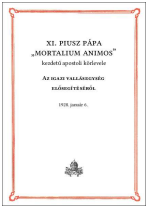

XI. Piusz pápa „Vigilanti cura” kezdetű apostoli körlevele (1936. június 29.)

a filmszínházakról

Dr. Alaker György S. J. teológia tanár jegyzeteivel

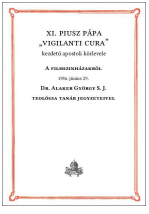

XII. Piusz pápa „Humani generis” kezdetű apostoli körlevele (1950. augusztus 12.)

néhány hamis véleménnyel kapcsolatban, melyek azzal fenyegetnek, hogy aláássák a katolikus tanítás alapjait

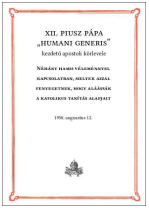

Tájkép zsinat után

A II. Vatikáni Zsinat mérlege

Donald J. Sanborn püspök prédikációsorozata alapján

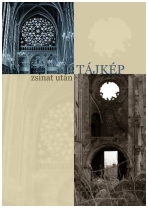

A vallások átalakítása

egy dogma nélküli egyveleggé

Donald J. Sanborn püspök úr előadása
Budapest, 2016. április 2.

Ellenállás és fogyatkozhatatlanság – avagy Hol az Egyház?

A hagyományhű katolikus mozgalom főbb irányzatainak értékelése – Donald J. Sanborn püspök cikke

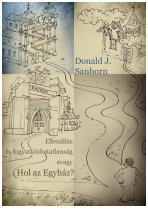

Az Ottaviani Intervenció

Alfredo Ottaviani bíboros · Antonio Bacci bíboros · Római teológusok egy csoportja

Rövid kritikai tanulmány az új miserendről
Anthony Cekada atya bevezető tanulmányával

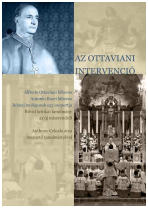

Hagyományhű katolikusok, tévedhetetlenség és a pápa

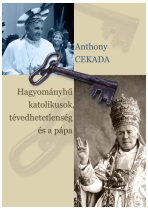

Éppen azok tanítanak tévedéseket, illetve hoznak ártalmas törvényeket, akik látszólag az egyházi fennhatóság birtokosai. Hogyan egyeztethető össze ez a tévedhetetlenséggel? – Anthony Cekada atya tanulmánya

Miért nincs helye katolikusoknak a Novus Ordóban?

Donald J. Sanborn püspök úr előadása
Budapest, 2016. április 2.

Előkészületben:

Finn Ferenc SJ: Lightfoot Kolozs (1942)

Az i-re Ő teszi fel a pontot

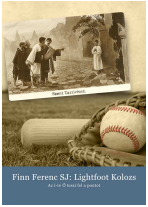

Finn Ferenc SJ: Fülöp (1932)

A kis énekes

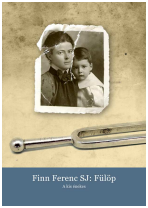

Finn Ferenc SJ: Merton Ada (1899)

... azonképpen itt a földön is

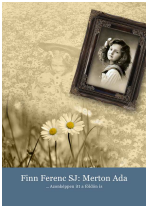

... és sok egyéb is.

Mi a baj a modern mise imádságaival?

Anthony Cekada atya tanulmánya arról, hogy hogyan változtatták meg az imádságok tartalmát az új mise változó részeiben.